

MALMÖ HÖGSKOLA
FAKULTETEN FÖR
HÄLSA OCH SAMHÄLLE

ATT KÖPA SEX I VARDAGSPUSSLET

EN STUDIE OM PERSONER SOM KÖPER SEXUELLA
TJÄNSTER OCH LEVER I EN PARRELATION

YLVA GRÖNVALL

ATT KÖPA SEX I VARDAGSPUSSLET

EN STUDIE OM PERSONER SOM KÖPER SEXUELLA TJÄNSTER OCH LEVER I EN PARRELATION

YLVA GRÖNVALL

Grönvall, Y.

Att köpa sex i vardagspusset – en studie om personer som köper sexuella tjänster och lever i en parrelation. *Examensarbete i sexologi 30 högskolepoäng*. Malmö Högskola: Fakulteten för Hälsa och Samhälle, institutionen för Socialt arbete: sexologi, 2015.

Syftet med studien är att undersöka hur personer som köper sexuella tjänster beskriver och söker förståelse för sina handlingsmönster. Fokus ligger på personernas intima relationer och praktiska vardag. Datainsamlingen har skett i form av nio semistrukturerade intervjuer med män som både köper sexuella tjänster och lever i en parrelation. En kvalitativ metod har använts med en poststrukturalistisk forskningsansats. De teoretiska ramar och perspektiv som empirin har analyserats utifrån grundar sig på modernitetsteorier som omfattar olika former av kommersialisering och kommodifiering av intima relationer. De huvudsakliga resultaten av studien ger en uppfattning om vilken funktion köp av sexuella tjänster fyller för informanterna, hur den praktiska organisationen och genomförandet av köpen går till samt hur informanterna därvid förhåller sig till sin partner och sin relation. Vidare ger resultaten en förståelse för hur köp av sexuella tjänster relaterar till privat och kommersiell sexualitet, hur informanterna förhåller sig till tillämplig svensk lagstiftning samt vilka värderingar de har i fråga om köp av sexuella tjänster. Analysen visar hur informanterna på individuella, relationella och strukturella nivåer navigerar och förhandlar kring olika aspekter av intimitet och konsumtion i relation till köp av sexuella tjänster när en samtidig parrelation föreligger.

Nyckelord: Bauman, Giddens, Hochschild, kommersialisering, kommersiell sexualitet, kommodifiering, konsumtion, köpa sexuella tjänster, parrelationer, prostitution, sex mot ersättning, sex som rekreation.

BUYING SEX IN EVERYDAY LIFE

A STUDY ON EXTRARELATIONAL SEX PURCHASE

YLVA GRÖNVALL

Grönvall, Y.

Buying sex in everyday life – a study on extrarelatinal sex purchase. *Master in sexology 30 hp*. Malmö University: Faculty of health and society, Department of Social science: Sexology, 2015.

The aim of the study is to explore how purchasers of sexual services describe and explain their behavioural patterns, with a focus on their intimate relations and everyday life. Data was collected in semi-structured interviews with nine male participants who purchase sexual services and are currently in a relationship. Using a qualitative method, a poststructuralist research approach was applied. The empirical findings were analysed within theoretical frameworks and viewpoints based on modernity theories, encompassing various forms of commercialization and commodification of intimate relations. The principal results of the study present an idea of what functions the purchases of sexual services fulfil for the participants, how the purchases are organized and carried out, and how the behaviour affects their attitudes towards current partners and relations. Furthermore, the results give an understanding of how purchases of sexual services relate to private and commercial sexuality, what concerns the participants have for applicable Swedish legislation, and what moral values they hold regarding purchases of sexual services. On individual, relational and structural levels, the analysis shows how the participants navigate and negotiate around various aspects of intimacy and consumption in connection to purchases of sexual services outside a current relation.

Keywords: Bauman, buying sex, commercial sex, commercialization, commodification, consumption, Giddens, Hochschild, intimate relationship, purchase of sex, recreational sex, prostitution.

Förord

Att genomföra en studie som handlar om sex mot ersättning har varit ett arbete som jag har närmat mig med ödmjukhet. Detta är ett fält som på olika sätt ligger många människor nära hjärtat och min ambition har varit att genom arbetets gång alltid respektera människors olika åsikter, tankar och känslor när det kommer till fältet sex mot ersättning.

Många människor har varit till hjälp i producerandet av denna uppsats. Detta genom uppmuntran, stöttning och alla otaliga diskussioner den har fört med sig. Tack till alla som har spenderat det senaste halvåret med att diskutera sex mot ersättning med mig. Tack till ni män i min närhet som har lånat ut era namn till studien. Tack Charlotta Holmström för dina ständiga kommentarer, kloka tankar och intressanta diskussioner.

Till sist, stort tack till de nio män som delat med sig av sina liv och gjort denna studie möjlig.

Ylva Grönvall

Malmö, januari 2015

Innehållsförteckning

Förord	4
1. Inledning och problemformulering	7
1.1. Syfte och frågeställningar	8
2. Disposition och vidare framställning	9
2.1. Begreppsdefinitioner	9
3. Bakgrund	10
3.1. Utveckling sex mot ersättning	10
3.2. Köp av sexuella tjänster	14
4. Teori och tidigare forskning	15
4.1. Individualisering och relationer	16
4.2. Kommodifiering och emotionell arbetskraft	19
4.3. Sammanfattning	23
5. Metod	24
5.1. Forskningsansats	24
5.2. Metod och tillvägagångssätt	24
5.2.1. Datasamling och urval	25
5.2.2. Bearbetning, tolkning och analys	26
5.2.3. Generaliserbarhet och validitet	27
5.2.4. Motiv till deltagande i studien	27
5.3. Etiska överväganden och forskarens roll	28
6. Empiri och analys	30
6.1. Bakgrundsinformation & socioekonomiskt förhållande	31
6.2. Sexköpens funktion och betydelse	31
6.2.1. En krydda i vardagen	32
6.2.2. Rekreation och individualiserat relationsarbete	34
6.3. Handlingsmönster och förhållningssätt	37
6.3.1. Praktiskt tillvägagångssätt	37
6.3.2. Förhållningssätt till partnern	40
6.4. Privat och kommersiell sexualitet	43
6.4.1. Emotionella investeringar	43
6.4.2. Köpa pizza	45
6.5. Lag och moral	48

6.5.1. Syn på lagstiftningen.....	48
6.5.2. Moral och värderingar.....	51
6.5.3. Föreställningar om de som säljer sexuella tjänster.....	54
7. Slutdiskussion.....	56
8. Referenser.....	59
Bilaga 1	65
Bilaga 2	66

1. Inledning och problemformulering

”Nu när man har liksom klivit över gränsen och hamnat i den här otrohetsbranschen, om man säger, då är det rätt så tryggt och köpa istället för att dejta...”

I Sverige finns sedan 1999 en lag som gör det olagligt att köpa sexuella tjänster (Brb 6 kap 11 §). Det fanns flera syften med lagens tillkomst och ett av dessa var att den skulle fungera normativt. En lagstiftning av detta slag skulle signalera till svenska medborgare att köp av sexuella tjänster inte ses som socialt acceptabelt och är något som den svenska staten vill motverka. Detta som ett led i statens arbete för jämställdhet och arbetet mot mäns våld mot kvinnor (Scaramuzzino 2014; Prop. 1997/98:55). Det har genom åren gjorts ett antal omfattningsstudier som kan ge en viss uppskattning om hur många personer som köper eller någon gång har köpt sexuella tjänster. Resultaten och tillförlitligheten i dessa studier varierar men ger ändå en uppfattning om att ett i sammanhanget relativt stort antal personer köper sexuella tjänster, antingen vid enstaka tillfällen eller på mer regelbunden basis. Somliga av dessa studier visar även att merparten av de som köper sexuella tjänster och som är bosatta i Sverige köper i andra länder (Kuosmanen 2008, 2011). Utifrån de studier och kartläggningar som har gjorts, visar det sig att personer som köper sexuella tjänster återfinns i alla åldrar, samhällsklasser och civilstånd. Detta innebär alltså att bland personer som köper sexuella tjänster finns det de som lever i ett äktenskap eller i en annan form av parrelation. Några studier har visat att ungefär 50 % av de personer som köper sexuella tjänster lever i någon form av parrelation (Sanders 2013; Monto 2010).

Människors syn på relationer kan skifta stort, men den rådande normen i ett västerländskt samhälle idag är seriell monogami och trohet (Anderson 2012). Denna norm innebär att vi förväntas leva tillsammans med och känna kärlek för en person åt gången. Det innebär också i många fall ett sammankopplande av kärlek och sex och att vi förväntas ha sex enbart med den person vi känner kärlek för och lever i en relation tillsammans med (Giddens 1992; Ambjörnsson 2006; Rubin 1984). Detta är intressant i förhållande till det faktum att människor som lever i parrelationer har sex med andra än dem som de lever tillsammans med. I vissa fall i överenskommelse med sin partner men i andra fall i hemlighet och utan partners vetskap. Detta kan ske i form av öppna relationer, KK-förhållanden¹ eller otrohet, men även

¹ KK är en förkortning av Kompisknull. Betyder att ha en sexuell relation med en vän utan att kärlek eller romantiska känslor är inblandade. För vidare läsning om detta se exempelvis Häggström-Nordin (2009).

genom att personer som lever i en parrelation köper sexuella tjänster. Det kan tänkas uppstå spänningar och konflikter i denna skärningspunkt där normen för hur vi ska leva i kärleksrelationer säger oss en sak och överenskommelsen med partnern säger en sak. Samtidigt som vi handlar på ett sätt som går emot detta genom att köpa sexuella tjänster av en annan person än den vi lever i en relation med. Individuella, relationella och normativa faktorer påverkar och kan stå i konflikt med varandra när det gäller människors handlingsmönster och hur dessa förstås och skapar mening.

Fokus för denna studie är att undersöka hur personer som köper sexuella tjänster förhåller sig till köp av sexuella tjänster när de lever i en parrelation. Hur organiserar och strukturerar personer som köper sexuella tjänster och som lever i en parrelation sitt handlingsmönster på en individuell och relationell nivå? Hur förhåller de sig till de sociala normsystem som finns i samhället i stort, både när det gäller att köpa sexuella tjänster och att leva i monogama relationer? Vad fyller sexköpen för funktion och vilken betydelse får de i förhållande till det egna jaget, partnern och samhället i övrigt? Detta innebär att studien i första hand har sin tyngdpunkt på hur köp av sexuella tjänster tolkas och förstås på en interpersonell nivå, med ett fokus på människors intima relationer och praktiska vardag. Vad händer i skärningspunkten mellan människors agerande och handlingsmönster och dessa olika normsystem när det gäller köp av sexuella tjänster och parrelationer?

1.1. Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att undersöka hur personer som köper sexuella tjänster beskriver och skapar förståelse för sina handlingsmönster med fokus på deras intima relationer och praktiska vardag.

Hur organiserar, planerar och genomför personer som lever i en parrelation sina sexköp?

Vilken funktion har sexköpet för personen själv och i förhållande till partnern, relationen och det sexuella samlivet i parrelationen?

Vilken betydelse har normer och lagstiftning kring köp av sexuella tjänster för hur de som köper sexuella tjänster förstår sina handlingsmönster?

2. Disposition och vidare framställning

Inledningsvis kommer ett resonemang kring vilka begrepp och benämningar som kommer att användas i denna text. Därefter kommer ett kapitel som benämns som *Bakgrund*, vilket är en redogörelse för utvecklingen kring den svenska lagstiftningen mot köp av sexuell tjänst, policys och debatt kring ämnet samt forskning kring köp av sexuella tjänster. Efter det kommer jag redogöra för det teoretiska ramverk och den tidigare producerade forskning som ligger till grund för analysen. Därefter följer en redogörelse för de metodologiska val som gjorts och tillvägagångssättet i denna studie. Efter det kommer ett avsnitt som behandlar både empiri och analys. Slutligen kommer en sammanfattande diskussion.

2.1. Begreppsdefinitioner

Fenomenet att sälja och köpa sexuella tjänster är ett politiskt, moraliskt och etiskt laddat ämne. Detta återspeglar sig i debatten och även när det gäller vilka ord som används för att beskriva fenomenet. Ordet prostitution är vida känt men har av många mer och mer kritiserats då det anses ha en negativ klang och medföra en stigmatisering och passivisering av personer som säljer sex (Östergren 2006; Dodillet 2009). Det har även ansetts vara ett ord som främst associerar till kvinnor som säljer sexuella tjänster i gatumiljö, och därmed vara en benämning som blir missvisande för hela fenomenet sex mot ersättning (SOU 2010:49; Östergren 2006). På motsvarande sätt har ordet torsk fått kritik för att vara en benämning med en negativ klang för de som köper sexuella tjänster. Detta gäller även för ordet könsköpare som har en stark politisk laddning och som användes mycket av de som skrev texter och förarbeten till lagstiftningen om förbud mot köp av sexuell tjänst. Detta är även benämningar som har fått kritik för att förflytta fokus från handlingar till individer genom en förskjutning från att köpa sexuella tjänster till att bli en könsköpare eller torsk och från att sälja sexuella tjänster till att vara en prostituerad (Kulick 2005). Sexarbete är å andra sidan ett politiskt laddat ord som har fått kritik för att användas av aktivister och organisationer som lobbar för en legalisering och ökade arbetsrättigheter för personer som säljer sexuella tjänster (Ekis Ekman 2010). Även benämningarna att sälja eller köpa sex eller sexuella tjänster innebär en positionering, då de är benämningar som har kritiserats för att förmedla en bild av en affärstransaktion mellan två jämlika parter, vilket av kritiker anses vara en falsk bild av fenomenet (Ekis Ekman 2010; SOU 2010:49). Jag kommer i denna studie att undvika att använda ord som kopplar samman fenomenet med individer och enbart använda mig av benämningar som syftar till själva

handlingarna. Detta innebär att jag kommer att använda mig av begrepp som sex mot ersättning, köp av sexuell tjänst och försäljning av sexuell tjänst. Anledningen till att jag kommer att använda mig av orden *ersättning* och *sexuell tjänst* är för att jag vill täcka in det mångfacetterade och komplexa fält som ämnet för denna uppsats är och därmed inte avgränsa mig eller utesluta vissa aktiviteter som inte associeras till andra ovan nämnda begrepp. Detta då det personer gör för att få en sexuell tjänst kan vara många andra saker och varor än pengar. Den sexuella handlingen kan också vara många olika saker och annat än det som ofta associeras till "sex". Undantag från detta gäller när det handlar om citat och då den som citeras använder en annan benämning.

Med begreppet parrelation menar jag den typ av social relation mellan två människor som ofta kännetecknas av någon form av närhet, samhörighet och intimitet. Den kan även innefatta kärlek, sexuella praktiker och nära vänskapsband. Det behöver nödvändigtvis inte vara en monogam relation, vilket kännetecknas av att kärleken och den sexuella praktiken är exklusiv för de två som ingått i parrelationen. Människor har olika överenskommelser då de lever i en parrelation och de kan se ut på en mängd olika sätt. När det gäller urvalet i denna studie görs inga avgränsningar beroende på om parrelationen är monogam eller ej (Zelizer 2005; Ambjörnsson 2006).

3. Bakgrund

Detta avsnitt innehåller en kort redogörelse för historien kring den svenska policyn och lagstiftningen när det gäller köp av sexuella tjänster. Det består även av ett urval av den forskning som behandlar köp av sexuella tjänster.

3.1. Utveckling sex mot ersättning

Köp och framförallt försäljning av sexuella tjänster har varit i fokus för lagstiftaren och sociala myndigheter i Sverige på olika sätt sedan 1800-talet² och har under lång tid setts som ett socialt problem. Under senare delen av 1900-talet intensifierades debatten och från att vara en del av en mer liberal våg under 1960-talet, med fokus på sexuell frigörelse, fick den under de kommande decennierna en tydligare koppling till feminism och jämställdhet mellan män

² För en mer omfattande redogörelse för denna utveckling se exempelvis Scaramuzzino (2014) eller Hulusjö (2013).

och kvinnor (Svanström 2004). Kvinnor som sålde sexuella tjänster sågs som personer som får illa och behövde skyddas, ett skydd de borde få av den svenska välfärdsstaten. Det har även under tidens gång skett ett skifte från att ha sett kvinnor som säljer sexuella tjänster som ett socialt problem till att se fenomenet sex mot ersättning som ett socialt problem. I och med detta har det även utvecklats ett ökat fokus på efterfrågan och den köpande parten som ett problem och även som orsaken till problemet. Detta till skillnad från tidigare då fokus enbart låg på den säljande parten (Scaramuzzino 2014; Hulusjö 2013). Under flera decennier pågick det en debatt, det skrevs förarbeten och propositioner och det producerades en mängd forskning inom fältet. Debatten bestod i huvudsak i huruvida båda parterna när det gäller sex mot ersättning skulle kriminaliseras eller enbart den köpande parten. Politiker, forskare och inte minst olika kvinnoorganisationer var starka röster i debatten. Denna debatt ledde fram till ett lagförslag som var en del av propositionen *Kvinnofrid*, ett omfattande arbete mot mäns våld mot kvinnor och där köp av sexuella tjänster sågs som en form av våld mot kvinnor och ett hinder för att skapa ett jämställt samhälle. Den 1 januari 1999 införde Sverige en lag som kriminaliserade köp av sexuella tjänster. Sverige var det första land i världen som kriminaliserade enbart den köpande parten (Scaramuzzino 2014; Prop. 1997/98:55; Hulusjö 2013). De efterföljande åren har det skett en del förändringar när det gäller lagstiftning som direkt eller indirekt rör köp och försäljning av sexuella tjänster. År 2002 stiftades en lag mot människohandel för sexuella ändamål, en lag som utvidgades 2004 till att omfatta all form av människohandel och som ändrades igen 2010 för att effektivisera straffbestämmelsen och öka det straffrättsliga skyddet (Prop. 2009/10:152; Brb 4 kap 2 §). År 2005 flyttades lagen om förbud mot köp av sexuella tjänster till Brottsbalken och år 2011 skärptes straffskalan för brottet. I Sverige finns även ett antal lagar som är utformade på ett annat sätt när ovan nämnda brott begås mot barn (Brottsbalk 1962:700).

Skilbrei & Holmström (2013) har undersökt prostitutionspolitiken i de nordiska länderna och visar på hur forskning, politik och socialt arbete i kombination medverkar till att forma diskursen och kunskapsproduktionen för hur fenomenet blir definierat. Något som i sin tur får stor påverkan på hur policys utformas och hur det sedan hanteras i form av lagstiftning, sociala insatser och annat. De visar även på hur denna kunskapsproduktion påverkar hur sex mot ersättning ses som ett socialt problem som bör åtgärdas med sociala insatser, eller som ett straffrättsligt problem som bör åtgärdas av polisiära och straffrättsliga insatser (Skilbrei & Holmström 2011; Skilbrei & Holmström 2013).

Det har efter lagens tillkomst funnits många frågor om dess effekt och om den har levt upp till ett av sina syften, att minska omfattningen av sex mot ersättning. Socialstyrelsen (2004, 2007) har fortlöpande gjort lägesbeskrivningar sedan lagens tillkomst, där fokus främst har varit på röster från professionellt håll. Huvuddragen i Socialstyrelsens rapporter visar på att det är svårt att urskilja vilka effekter lagstiftningen har haft. Försäljningen av sexuella tjänster i gatumiljö har minskat i omfattning de senaste decennierna, samtidigt som försäljning och köp av sexuella tjänster befaras ha ökat på andra arenor (Socialstyrelsen 2004, 2007). Det har gjorts ett antal kartläggningar kring omfattning av köp och försäljning av sexuella tjänster, men även kring allmänhetens attityder till fältet och till lagstiftningen. I Månssons (1996) kartläggning visade det sig att majoriteten av de tillfrågade hade en negativ inställning till en lagstiftning om förbud mot köp av sexuell tjänst. I Kuosmanens (2008, 2011) kartläggningar visade det sig att människors attityder till köp och försäljning av sexuella tjänster inte hade ändrats nämnvärt före och efter lagens tillkomst. Det som var tydligt i Kuosmanens studier var att de som var negativa eller positiva innan lagstiftningen hade blivit ännu mer positivt eller negativt inställda. De tre studierna visade en tydlig skillnad i attityder mellan kvinnor och män, där kvinnor överlag var mer positiva till en lagstiftning mot köp av sexuella tjänster och mer negativa till köp och försäljning av sexuella tjänster (Månsson 1996; Kuosmanen 2008, 2011). I kartläggningarna undersöktes även hur många som hade erfarenheter av att köpa sexuella tjänster. I Kuosmanens (2008, 2011) studier visade det sig att ca 8 % av männen som deltog någon gång under sitt liv hade gett ersättning i utbyte mot en sexuell tjänst, medan siffran i Månssons (1996) studie var ungefär 12,5 %. Motsvarande siffror när det gällde kvinnors erfarenheter av att köpa sexuella tjänster var mycket låga (Kuosmanen 2008, 2011; Månsson 1996). Samtidigt har kartläggningar av denna typ fått ta emot en hel del kritik. Detta då köp och försäljning av sexuella tjänster är ett fält som är mångfacetterat och komplext och det är svårt att prata om en enda typ av sex mot ersättning. Detta är också sammankopplat med svårigheter att definiera och dra gränser för vad som är sex mot ersättning och vad som inte är det samt vad sex mot ersättning tolkas som och får för betydelse. Aspekter som dessa gör att uppskattningar och kartläggningar som de ovan nämnda har sina brister och det kan finnas tvivel om vad resultaten egentligen säger oss (Holmström 2008; Kulick 2005).

I Sverige och i många andra länder har, som tidigare nämnts, försäljningen i gatumiljö minskat kraftigt de senaste tio till tjugo åren. Det finns delade meningar om vad orsaken till detta är. Allt från att det är ett resultat av den svenska lagstiftningen mot köp av sexuella

tjänster eller andra politiska och sociala insatser, att det är ett resultat av att många av de som sålde sexuella tjänster i gatumiljö hade ett drogberoende som de nu har fått hjälp med via landstingens substitutionsbehandling, till att det är ett resultat av tekniken och samhällets utveckling i stort (Socialstyrelsen 2004, 2007; Holmström 2008; Bernstein 2007). En del forskare hävdar också att detta är en del av gentriferingen av stadsmiljöer i stort och att det har skett en undanflyttning av exempelvis personer som säljer sexuella tjänster från urbana rum för att ge plats för mer ”rena” och vinstdrivande verksamheter (Bernstein 2007). Dessa förändringar av sociala rum och den glidning vissa forskare menar att detta har fått för de som säljer sexuella tjänster från publikt till privat kommer jag att återkomma till i nästkommande kapitel. Sociala förändringar och samhällsutveckling är komplexa fenomen och det troliga är snarast att alla dessa faktorer har påverkat och förändrat marknaden och de sociala arenorna för köp och försäljning av sexuella tjänster (Hulusjö 2013; Erikson 2011).

Det har de senaste decennierna skett en stor förändring i vårt sätt att kommunicera och interagera med varandra. Detta i och med internets utveckling och den ökade tillgängligheten av internetuppkoppling och teknisk utrustning för gemene man. Detta har även påverkat köp och försäljning av sexuella tjänster. Teknikutvecklingen har gjort det möjligt för personer som säljer sexuella tjänster att göra detta via annonser och forum på nätet, och kontakten med personer som köper sexuella tjänster kan också till stor del ske genom mobiltelefoner eller datorer (Socialstyrelsen 2007; Holmström 2008; Månsson & Söderlind 2004). Detta förändrar interaktionen mellan personer som köper och säljer sexuella tjänster. Samtidigt som vissa hävdar att det har blivit en säkrare och tryggare marknad för båda parter finns det andra röster som menar att det har gjort marknaden mer osäker för de som köper men framförallt för de som säljer sexuella tjänster (Hulusjö 2013; Lever & Dolnick 2010; Bernstein 2007). Det har även kommit orosröster från myndigheters håll att när köp och försäljning av sexuella tjänster allt mer sker över internet och i ”dolda” rum blir det svårare för sociala myndigheter och andra samhällsinsatser att nå ut och få insyn i verksamheterna, men även att tröskeln för att börja köpa eller sälja sexuella tjänster blir lägre än tidigare (Socialstyrelsen 2007; Holmström 2008). Somliga forskare menar att internet har spelat en stor roll i en ekonomisk normalisering av sex som en handelsvara och att detta också har lett till en upptrappning, diversifiering och gentrifering av ”sexindustrin”, något som jag kommer återkomma till i nästkommande kapitel (Brents & Sanders 2010; Hulusjö 2013).

3.2. Köp av sexuella tjänster

Forskning om personer som köper sexuella tjänster är inget nytt, utan det har producerats en mängd studier kring detta de senaste decennierna. Redan under 1980-talet undersökte Månsson & Linders (1984) mäns motiv till att köpa sexuella tjänster. I ett försök att strukturera och kategorisera motiven fann de allt från personer som köpte sexuella tjänster av nyfikenhet och för spänningen, till de som hade samlevnadsproblem, kände sig ensamma eller upplevde ett bristande självförtroende (Månsson & Linders 1984). Drygt ett decennium senare gjordes en studie av Sandell et al (1996) med syftet att undersöka varför män köper sexuella tjänster. Deras slutsats var att köp och försäljning av sexuella tjänster beror på strukturella ojämlikheter mellan män och kvinnor (Sandell et al 1996). Båda dessa studier har fått kritik för att kategorisera personer som köper sexuella tjänster som en homogen grupp av en viss typ av individer med specifika karaktäristika, personlighetsdrag och livshistoria (Kulick 2005). Senare studier har visat på hur heterogent fältet är genom den stora variation som finns hos personer som köper sexuella tjänster, när det gäller motiv, tillvägagångssätt, socioekonomiska och demografiska aspekter, men även när det gäller synen på och attityden till de som säljer sexuella tjänster (Weitzer 2009; Sanders 2008; Sanders 2013; Monto 2010; O'Connell Davidson 1998; Jahnsen 2012).

Sanders (2013) har gjort en studie där hon har intervjuat män som köper sexuella tjänster och där hon har undersökt olika aspekter av fenomenet. Bland annat visade det sig att ungefär hälften av de personer hon intervjuade antingen var gifta eller levde i en långvarig relation som de likställde med äktenskap. Männerna i hennes studie som levde i relationer hade inga avsikter att avsluta dessa utan uttryckte starka åtaganden när det gällde omsorg och gemenskap gentemot partner och barn. Männerna i studien beskrev inte sina relationer som emotionellt passionerade utan mer som en institution som prioriterade omvårdnad och förpliktelser snarare än intimitet och självförverkligande (Sanders 2013).

Zelizer (2005), Bernstein (2007) och Weitzer (2005) visar i sina studier på komplexiteten och heterogeniteten inom fältet sex mot ersättning. De menar att det finns stora skillnader mellan att sälja och köpa sexuella tjänster beroende på i vilket forum och på vilken arena det sker. Exempelvis är det stora skillnader mellan att sälja sexuella tjänster i gatumiljö, på bordell eller genom escortsidor på internet. Skillnader som främst Bernstein (2007) lyfter fram är gränserna mellan publikt och privat för de som säljer och hur mycket av ens privata själv den som säljer investerar i och tillhandahåller för de som köper. Detta kommer att beskrivas

närmare under avsnittet *Teori och tidigare forskning*. Andra skillnader som de lyfter fram handlar om hierarkier eller social status och att sälja sexuella tjänster genom vissa arenor anses vara finare och ha högre status än att göra det genom andra arenor. Exempelvis visade Bernsteins (2007) fältarbete att personer som sålde sexuella tjänster på bordeller eller via escortsidor gärna positionerade sig och tog avstånd från att sälja i gatumiljö (Zelizer 2005; Bernstein 2007). Dessa hierarkier och skillnader i social status är något som också återspeglar sig hos de som köper sexuella tjänster. Beroende på vilket forum sexuella tjänster köps genom finns det stora skillnader i kostnad. Men det finns även skillnader i stigma och social hierarki beroende på om sexuella tjänster köps genom escortsidor, på bordeller eller i gatumiljö (Weitzer 2009). Detta kan också ses i förhållande till säkerhet och vem som kan anses styra marknaden och hur det faktiska köpet går till. Angående detta finns det dock skilda meningar. Medan somliga menar att det är en säkrare marknad för de som säljer sexuella tjänster att göra detta via exempelvis nätet jämfört med gatumiljö, menar andra att det är precis tvärtom. Detta då det via nätet å ena sidan kan ge en ökad makt till den som säljer att välja vem som ska få köpa och när det ska ske utan att konfronteras med dem. Samtidigt som det å andra sidan innebär att den som säljer inte kan se eller vet vem den som köper är förrän mötet sker. Ett möte som då ofta sker på tu man hand hemma hos någon eller på ett hotell. Detta i kontrast till i gatumiljö då det ofta är publikt och det finns andra personer i omgivningen men där det å andra sidan kan finnas andra riskfaktorer (Weitzer 2005; Weitzer 2009; Farley 2005).

4. Teori och tidigare forskning

I studier inom området köp och försäljning av sexuella tjänster tillämpas ofta feministiska perspektiv och teorier. Detta är viktiga perspektiv för att förstå fenomenet och det finns gedigen forskning som tolkar sex mot ersättning utifrån olika genusteoretiska ramverk. I denna studie har jag valt att anlägga en annan ansats där avsikten är att försöka förstå intima relationer och köp av sexuella tjänster utifrån ett modernitetsteoretiskt perspektiv. Frågor kring individualisering, konsumtion och kommodifiering av intima relationer kopplas till strukturella förhållanden, men fokus ligger på att försöka förstå hur informanterna skapar mening och förståelse för sina handlingsmönster. Jag kommer att göra detta genom att prova mig fram utifrån olika teoretiska ingångar och ingen tydlig, enskild tolkningsram kommer läggas på materialet. Under detta avsnitt kommer teori och tidigare forskning presenteras integrerat med varandra under två olika teman. Inledningsvis kommer teorier kring

individualisering, relationer och modernitet, samt tidigare forskning som bygger på dessa teorier att presenteras. Efter det kommer teorier som behandlar kommodifiering och kommersialisering av intima relationer, samt tidigare forskning som grundar sig på dessa teorier. Flera av teoretikerna som kommer presenteras i detta avsnitt rör sig inom fälten modernitet, senmodernitet och postmodernitet. Dessa definitioner av samhällen skiljer sig åt och utan att gå närmare in på definitioner eller beskrivningar av de olika begreppen kommer de begrepp som teoretikern använder sig av att användas i denna text.

4.1. Individualisering och relationer

Anthony Giddens (1997) är en brittisk sociolog vars forskning i huvudsak har rört sig inom fältet modernitet, identitet och struktureringsperspektiv där ett stort fokus har varit på aktörskap och individers egna agerande inom senmoderna strukturer. Giddens (1992) menar att genom det moderna samhällets förändring har även intima relationer förändrats. Historiskt sett har kärlek och äktenskap gått från att vara en institution för att överleva till att ha en mer romantisk karaktär, för att idag handla om det Giddens (1992) kallar för rena relationer. Dessa skapas och byggs genom investeringar i tilltro, intimitet och kärlek. Detta innefattar även kopplingen eller särskiljandet mellan kärlek och sex och där Giddens (1992) menar att i det moderna samhället har sexualiteten fått en plastisk karaktär. Detta då den till skillnad från tidigare inte enbart är en del av den äktenskapliga institutionen och har en tät sammankoppling med reproduktion, utan nu även har en identitetsskapande funktion. Då de regler och ramverk som tidigare definierade relationer har förändrats och rena relationer idag har en annan karaktär, ställs högre krav på individer när det gäller autonomi men också att investera i relationerna genom att två personers ”jag” ska investeras och skapa ett ”vi”. Hur väl detta fungerar, menar Giddens (1992), är även kopplat till kön och hur vi har fostrats in i våra könsroller. Traditionellt sett, och även än i dag, fostras pojkar till att vara mer rationella och instrumentella, medan flickor fostras mer till kommunikation och emotionalitet. Detta påverkar människors förmåga och färdigheter när det gäller relationer som vuxna.

Giddens (1992) resonemang kring rena relationer och plastisk sexualitet kan anses tangera det som Bauman (2003) menar när han pratar om *liquid love*, eller flytande kärlek. Med detta menar han, på ett liknande sätt som Giddens (1992), att kärlek och relationer är investeringar och där vi förväntar oss avkastning som står i proportion till våra investeringar. Bli investeringen för stor i förhållande till avkastningen byts relationen ut mot en annan som ger

en bättre avkastning. Bauman (2003) menar att kärlek och intima relationer inte på något avsevärt sätt skiljer sig från andra delar av konsumtionssamhället utan följer samma konsumtionsmönster. Bauman (2003) menar vidare att i vårt flytande moderna samhälle strävar människor efter att vara individer utan band, och i de fall vi har band bundna till andra så måste de vara så löst bundna att de är lätta att knyta upp när omständigheterna kräver det. Denna skörhet i band mellan människor och den osäkerhet det skapar hos oss genom att vi har en önskan om att fördjupa och skapa nära band till andra människor, men samtidigt hålla dem lösa leder också till konflikter i oss. Detta menar han har lett till förändringar i hur mänskliga relationer ser ut. Zygmunt Bauman är en sociolog som är verksam i Storbritannien och vars främsta forskningsområde innefattar postmodern konsumerism och flytande modernitet³ (Bauman 2003). Även om hans och Giddens (1997) forskningsfokus ligger nära varandra när det gäller senmodernitet och individualiserade samhällen finns det också skillnader mellan dem. Bauman (2003) kopplar i stor utsträckning samman modernitet och individualisering med kapitalism, kommersialisering och konsumtion, medan Giddens (1992; 1997) lägger fokus på identitetsskapande, reflexivitet och aktörskap i det moderna samhället.

Resonemangen ovan kring moderna relationer är även sammankopplat med det Giddens (1992) benämner som seriell monogami. Även om det i ett senmodernt samhälle finns utrymme för andra typer av relationer än monogama parförhållanden, är dessa fortfarande i någon form en norm. Dessa varar dock i många fall inte för resten av livet som de gjorde förr i tiden. De har istället en seriell karaktär där människor är monogama med en partner åt gången men att dessa byts ut under en livstid och människor har ett antal monogama relationer under sina liv. Bauman kan anses ha ett större fokus på en strukturell nivå, medan Giddens och även Beck & Beck-Gernsheim (2002) gör en tydligare koppling till en individnivå. Beck & Beck-Gernsheim (2002) beskriver ett fenomen som de benämner som individualiseringsprocesser⁴, och som beskriver en strukturell och sociologisk förändring av sociala institutioner och relationen mellan individ och samhälle. Individer frias från tidigare roller så som familj, religion och traditionella könsroller, men det bildas samtidigt nya former av sociala åtaganden och begränsningar. Detta medför ökade krav och förväntningar på individen att som aktör skapa sin egen identitet och att planera, organisera och förstå sig själv, sitt liv och sina relationer till andra. Individen förväntas ha kontroll och göra egna, rationella val. Detta är ett resonemang som tangerar Giddens (1992; 1997) resonemang. Beck & Beck-

³ Från engelskans consumerism & liquid modernity.

⁴ Från engelskans individualization.

Gernsheim (2002) menar vidare att samtidigt som individer har befriats från traditionella begränsningar har det uppstått en ny standardisering genom individers beroende av arbetsmarknaden. Denna individualisering och parallella standardisering är ingen privat upplevelse utan är både strukturell och institutionell. Den fria individen blir beroende av arbetsmarknaden och därmed även beroende av exempelvis utbildning, konsumtion och välfärdssystemets stöd (Beck & Beck-Gernsheim 2002).

Eric Anderson (2012) är en maskulinitetsforskare som kritiskt har studerat det han kallar en hegemonisk förståelse för sexuella relationer som fördömer otrohet samtidigt som monogami framhålls som moraliskt ideal. Genom intervjuer med 120 män visar han på bristerna i monogami som social institution och att det är en, vad han menar, misslyckad institution. Han har studerat de sociala processer i vilka (unga) män har en självförväntan att vara monogama, att de värderar monogami högt men att de samtidigt är otrogna, något han benämner som *dyadic dissonance theory*. Han menar att männen i hans studie genomgick en process från att tro att de ville ha monogami till att samtidigt vilja ha det och inte vilja ha det, till att de slutligen rationaliserade otrohet som ett sätt att bibehålla symbios och långvarighet med sin monogama partner. Detta sammankopplar Anderson (2012) med den hegemoniska position monogami har som den mest önskvärda formen av parrelation. Denna hegemoniska position för monogami som ideal levde kvar genom männens relationer även när det började uppstå missnöje i den monogama relationen och då de började få ett sexuellt intresse för andra personer. Istället för att ha en önskan om att omformulera relationen till en öppen relation så värderade de fortfarande monogami högt och det uppstod en ”monogamisk klyfta”⁵. Anderson (2012) menar att de löste denna dissonans som den monogamiska klyftan skapat genom att vara otrogna. Connell (2005) är en forskare som bitvis rört sig inom samma fält som Anderson (2012). Hon har studerat maskulinitet, eller snarare maskuliniteter. Connell (2005) menar att det genom genussystemet har skapats en hegemonisk maskulinitet, ett ideal. Detta ideal är något som få män ”lever upp till” men som alla på något sätt förhåller sig till, genom att eftersträva, protestera emot eller ta avstånd ifrån (Connell 2005).

Zelizer (2005) har studerat kopplingen mellan intima relationer och ekonomiskt utbyte. Hon menar att detta är nära sammankopplat på många olika sätt och att människor ständigt förhandlar om samexistensen mellan det ekonomiska utbytet och intima sociala relationer. Detta handlar bland annat om ett utvecklande av distinktioner mellan olika typer av relationer,

5 Från Andersons (2012) engelska begrepp monogamy gap.

transaktioner och betalningsmedia, något som Zelizer (2005) menar är nära sammankopplat med moraliska föreställningar och juridiska koder. Detta formar i sin tur både vårt sociala beteende och rättsliga beslut. Zelizer (2005) menar att det inte finns en distinkt uppdelning mellan intima relationer och kommersiella relationer utan att det snarare är ett kontinuum och att vi har olika band till andra människor i olika typer av relationer. Dessa olika typer av band är också mer eller mindre sammankopplade med olika former av ekonomiska transaktioner. Hon menar dock att det inte finns några sociala relationer som existerar utan ekonomiskt utbyte. Hon exemplifierar detta genom ett flertal exempel, så som olika former av parrelationer, barnomsorg och föräldraskap. Hon lyfter även fram kopplingen mellan intima relationer, ekonomiska transaktioner och sexualitet och där hon menar att fältet kommersiell sexualitet är lika komplext och mångfacetterat när det gäller intimitet i förhållande till ekonomiskt utbyte, som det är inom andra typer av intima och sociala relationer (Zelizer 2005). Milrod & Weitzer (2012) har genom att studera inlägg från personer som köper sexuella tjänster på olika forum, undersökt vilka olika former av intimitet, autenticitet och emotionella band som kan finnas mellan personer som köper och säljer sexuella tjänster samt hur dessa hanteras. De fann, precis som Zelizer (2005) beskriver det, ett ständigt pågående relationellt arbete. De menar att det pågår ett ständigt förhandlande och omarbetande av relationerna, vilket även innefattade att om vartannat släppa på eller dra åt banden till den andra personen. Denna förhandling och omflyttning av positioner i relationen var något de fann att både den säljande och köpande parten var en del av (Milrod & Weitzer 2012; Zelizer 2005). Detta resonemang är något som kan anses tangera det Sanders (2008) hävdar då hon menar att synen på sex mot ersättning grundas på en falsk dikotomi mellan kommersiella och ickekommersiella relationer. Hon menar istället att de sexuella skripten när det gäller kommersiell sexualitet kan anses spegla de som återfinns i ickekommersiella heterosexuella relationer (Sanders 2008).

4.2. Kommodifiering och emotionell arbetskraft

Kommodifiering är ett begrepp som beskriver processen då objekt eller tjänster som tidigare existerat utanför en marknad får ett marknadsvärde eller görs till en vara eller tjänst som är möjlig att sälja på en marknad. En process som beskrivits av Marx och som ursprungligen har haft en koppling till marxismen (Marx 1997). Detta har senare använts av andra teoretiker och har inte alltid en enbart kritisk inställning mot kapitalismen. Detta är ett begrepp som är snarlikt begreppet kommersialisering men där det senare mer beskriver en varas inträde på en

marknad och hur något blir vinstdrivande (Hochschild 2012a; Zelizer 2005; Svenska Akademien 2006).

Arlie Russell Hochschild är en sociolog vars forskning främst har fokuserat på kommersialisering av intima liv. Hon har varit inspirerad av Wright Mills, som var en politisk sociolog som i sin tur var influerad av marxismen (Hochschild 2012b; Summers 2008). Hochschild (2012a) menar att det som tidigare har ansetts vara privat och intimt, så som kärlek, familjrelationer och vänskap numera blir paketerat som expertis eller expertkunskap och sålt på en marknad. Detta menar hon gäller allt från läxläsning och bröllopsplanering till surrogatmoderskap och livscoacher. Det som tidigare har varit en del av det intima och det privata livet går det nu att anställa en expert att göra åt oss. Utifrån Hochschilds (2012a) studie *Outsourcing the Self* visar det sig att anledningarna på en individnivå till att vi anlitar andra att utföra emotionellt arbete⁶ åt oss är antingen att vi saknar nätverk, socialt kapital eller tid, men även att vi har en uppfattning om att professionella skulle göra ett bättre arbete än vad vi själva skulle kunna göra. På en strukturell nivå är det snarare ett uttryck för en ökad kommodifiering av många delar av det privata livet i ett postmodernt samhälle. Hon menar vidare att då det handlar om just emotionell arbetskraft så är gränsen mellan det privata och det kommersialiserade inte alltid helt enkel att dra utan kan i många fall bli flytande och subjektiv utifrån varje individs egna gränser. Hon exemplifierar detta genom surrogatmödrars ambivalens när det gäller att inte knyta an till barnet de bär i magen, där vissa klarar av denna åtskiljning, men att många ändå knyter an till fostret de bär i magen. Ett annat exempel innefattar dem som exempelvis outsourcar bröllopsplanering eller anlitar en kärlekscoach, men som vill göra vissa steg i processen själv. Detta då vissa delar av att planera ett bröllop eller hitta en kärlekspartner anses för privat och något som vissa vill styra över själv. Detta kan ses som en del av individens ambivalens och förhandlande med sig själva och omgivningen i en tid och ett samhälle som befinner sig i ett skifte från ett tidigare paradigm där privata angelägenheter hanterades privat till ett kommersialiserat samhälle där privata angelägenheter hanteras av utomstående experter (Hochschild 2012a). Hochschild menar vidare att ju större inflytande marknaden får på alla delar av våra liv och ju mer vi outsourcar privata och emotionella delar av det, desto mer osäkra, isolerade och frånkopplade från varandra blir vi. Denna osäkerhet och otrygghet leder i sin tur till en ökad tilltro till marknaden att lösa våra problem och vi känner oss mer och mer oförmögna att hantera motgångar och problem utan professionellas hjälp. Ju mer beroende vi blir av marknaden,

6 Från engelskans emotional labor.

desto större blir dess makt eller påverkan att underminera vårt intima liv och tilltron till kapaciteten hos familj, vänner och närstående minskar i samma takt som tilltron till experter ökar (Hochschild 2012a).

Elisabeth Bernstein är en amerikansk sociolog vars forskningsområde främst är genus och sexualitet. Bernstein (2007) menar att det personer som köper sexuella tjänster konsumerar, är varken enbart en sexuell handling eller en del av personligheten hos den som säljer den sexuella tjänsten. Istället menar hon att det är en tillfällig avgränsad upplevelse som köps av vad hon kallar för avgränsad äkthet⁷, en till synes genuin kontakt som är både fysisk och emotionell. Något som hon även kopplar till emotionell arbetskraft och den emotionella investering som sker i denna avgränsade äkthet (Bernstein 2007). Bernstein menar att detta är något specifikt för köp av sexuella tjänster i postmodern tid och något som framförallt är tydligt när det gäller personer som köper *Girlfriend Experience* (GFE)⁸. Detta menar hon beror på ett skifte från sexuell intimitet som något relationellt, till sexuell intimitet som rekreation, vilket innefattar ett symbiotiskt förhållande mellan informationsekonomin och konsumtionen av kommersiell sexualitet (a a). De personer som köpte sexuella tjänster och som Bernstein (2007) intervjuat uttryckte många vinster och positiva effekter med att köpa sexuella tjänster, bland annat att det var ett säkert sätt att ha sex. Somliga av de personer som deltog i hennes studie och som köpte sexuella tjänster, uttryckte utöver det positiva och säkra med att köpa sexuella tjänster även att de upplevde att de tappat kontrollen, att deras konsumtion var tvångsmässig eller att de kände skam. Detta förklarar Bernstein (2007) genom att problematisera, vad hon kallar, post-1970talets utblomning⁹ av diskurser kring beroende och där individers ouppfyllda önskningar och konsumtionsdrifter tolkas som symptom på en underliggande patologi. Genom en internalisering av dessa diskurser kommer individerna själva att bli en del av den diskurs eller det regelverk som styrs av staten och den psykoterapeutiska industrin. Men hon menar även att detta är något som återspeglas i de som säljer sexuella tjänster och den förändring som har skett de senaste decennierna när det gäller landskapet av personer som säljer sexuella tjänster. Utan att generalisera hela fenomenet, menar hon att det har skett ett skifte från personer som säljer sexuella tjänster i gatumiljö och som kan anses tillhöra en arbetssklass, till att det i nuläget snarare är medelklasskvinnor som

7 Från engelskans bounded authenticity.

8 GFE är en tjänst som tillhandahålls av vissa som säljer sexuella tjänster och som innebär att en säljer upplevelsen av att ha en flickvän. Detta inkluderar ofta mer än enbart en sexuell tjänst och kan innebära middag, bio, kel och mys och att sova ihop. Det spänner ofta över en längre tid än ett ”vanligt” köp av sexuell tjänst gör. För mer information om detta se exempelvis Sanders (2008) eller Bernstein (2007).

9 Från engelskans efflorescence.

arbetar som escorter och som säljer sina tjänster via hemsidor och olika annonser. Hon menar även att det finns en skillnad bland dessa kvinnor hur de förhåller sig till det de gör och till sin kropp, där de som säljer sexuella tjänster i gatumiljö i större utsträckning gör en uppdelning mellan privat och offentlig sexualitet, att vissa kroppsdelar är förbjudet område och att de i viss mån särskiljer sitt huvud från sin kropp. Hos escorterna som tillhörde medelklassen fann hon inte alls detta utan snarare samma investering av äkthet och känsla som också var det kunderna eftersökte (Bernstein 2007). Bernstein gör vidare en koppling mellan kommersiell sexualitet och det postindustriella samhället där hon menar att den kommersiella sexualiteten har förändrats i takt med att städer gentrifieras, ny kommunikationsteknik utvecklas och servicesektorn blir mer specialiserad. I detta hamnar politiken kring köp och försäljning av sexuella tjänster i en skärningspunkt mellan det publika och det privata (Bernstein 2007). Weitzer (2014) har kritiserat Bernstein för att dra för generaliserade slutsatser i sina jämförelser mellan olika länder och för att underskatta den inverkan olika länders lagstiftning och politik har på sex mot ersättning.

Constable (2009) har gjort en litteraturöversikt som behandlar olika aspekter av kommodifiering av intima relationer. Hennes fokus ligger på tre olika fält, landsöverskridande äktenskap, hushållsnära tjänster och omvårdnadstjänster utförda av migranter och migrerande sexarbetare¹⁰. Genom att exemplifiera dessa tre fält visar hon på hur agerande som tidigare har ansetts vara nära kopplat till intima och privata sfärer av människors liv numera paketeras och säljs som varor på en global marknad. I en modern och global tid där kapitalismen styr, visar hon, i linje med Hochschild (2012a) och Zelizer (2005) hur intima och sociala relationer blir varor på den globala marknaden. Hon visar också på, i linje med Bernstein (2007), hur äkthet och autenticitet får en allt större betydelse och därmed ett större värde som vara på denna marknad. I och med dessa förändringar sker en förflyttning längre och längre ifrån en binär uppdelning mellan privat och publikt, emotionellt och materialistiskt, kärlek och pengar (Constable 2009). Detta är även något som Milrod & Weitzer (2012) menar, då de i sitt material fann att, i motsats till tidigare föreställningar om att män i många fall köper sexuella tjänster för att undvika emotionella band och intimitet, att det var en majoritet av de som de studerade som efterfrågade just autenticitet och äkthet. Majoriteten på det sätt som Bernstein (2007) beskriver, genom en avgränsad äkthet som faller inom ramarna för ett affärsavtal, men de fann också ett antal personer som gick över ”gränsen” för avtalet mellan säljare och köpare

10 Från engelskans cross-border marriage, migrant domestic workers and care givers & migrant sex workers.

och både fick känslor för den de köpte av men som också i vissa fall inledde kärleksrelationer med den som sålde sexuella tjänster (Milrod & Weitzer 2012; Bernstein 2007).

Socialstyrelsens rapport *Kännedom om prostitution* (2007) visar även på hur det blir en flytande gräns mellan det privata och kommersiella och där kontakten och interaktionen både i gatumiljö och på olika forum på internet innefattar så mycket mer än enbart pengatransaktioner och sexuella aktiviteter. Detta kan dels innefatta att gatumiljön ses som ett vardagsrum där människor ses och umgås på ett sätt som mer handlar om social gemenskap än kommersialisering av sexuella tjänster, men även där diskussionsforum på nätet används som just diskussionsforum för att avhandla alla möjliga ämnen, eller för att utbyta praktiska råd och varningar (Socialstyrelsen 2007).

4.3. Sammanfattning

Under detta avsnitt har ett antal teoretiker och forskare lyfts fram som har relevans för denna studie. I många fall tangerar deras resonemang varandra, men det finns också viktiga skillnader emellan boerande på deras bakgrund och huvudfokus för deras forskning. Den skillnad i utrymme och handlingskraft som individen får i relation till strukturer och klassamhällen mellan olika teoretiker får betydelse för hur deras teoretiska resonemang tar sig uttryck och bör tolkas. Detta gäller exempelvis för Bauman (2003) och Giddens (1992, 1997) men även för Hochschild (2012a, 2012b), Zelizer (2005) och Bernstein (2007) där det finns skillnader i hur stor vikt som läggs vid konsumtionssamhället och kommersialiseringens inverkan på individer och deras handlingsmönster. Mellan dessa forskare finns även skillnader i hur stor betydelse aspekter som genus, klass, etnicitet och migration anses ha. Det som författarna väljer att betona i sin forskning får också betydelse för vad som syns och hur saker och ting tolkas, exempelvis när det gäller aktörskap, strukturer, kön och etnicitet. Olika aspekter av dessa teoretikers resonemang är av betydelse för denna studie och genom att visa på var de tangerar varandra, men även att de kritiserar och motsäger varandra, kan de bidra till att visa på komplexiteten i fenomenet sex mot ersättning och de multipla tolkningar som är möjliga.

5. Metod

I detta kapitel redogörs för det metodologiska tillvägagångssättet och genomförandet av denna studie. Inledningsvis beskrivs den forskningsansats som ligger till grund för studien, följt av en redogörelse för det praktiska genomförandet när det gäller datainsamling, urval samt bearbetning, tolkning och analys. Efter det följer ett resonemang kring studiens generaliserbarhet och validitet samt reflektioner kring informanternas motiv till att delta i studien. Slutligen kommer ett avsnitt som behandlar etiska överväganden och min roll som forskare.

5.1. Forskningsansats

Forskningsansatsen och det filosofiska perspektiv som denna studie grundar sig på faller inom ramen för postmodernism eller poststrukturalism. Det finns ingen tydlig åtskillnad mellan postmodernism och poststrukturalism, i vissa fall likställs de med varandra och i andra fall kan de ses som parallella spår som till viss del överlappar varandra. Detta är en idétradition som inte är klart definierad men som tar sitt avstamp i ett avståndstagande från positivismen och därmed ett förgivettagande av att det finns en självklar sanning och verklighet. Istället anses det, enligt postmodernismen, finnas ett stort antal olika lokala berättelser som alla skildrar verkligheten på olika sätt. Det finns alltså ingen fast verklighet utan enbart ett antal berättelser eller diskurser som skildrar olika snitt av verkligheten beroende på i vilken kontext de formas och vem det är som berättar dem och anses ha tolkningsföreträde (Alvesson & Sköldberg 2008; Thomassen 2007). Inom poststrukturalism eftersträvas en mångfald och variation för att kunna visa på inkonsistenser och möjligheten till olika tolkningar av ett fenomen (Alvesson & Sköldberg 2008). Det innebär också ett ifrågasättande av metaberättelser och en tonvikt på lokala sammanhang och hur den språkliga och sociala konstruktionen av ett perspektiv eller verklighet valideras genom praktiken. Detta innefattar även språkets betydelse för att konstruera kunskap och vad som betraktas som sanning och verklighet (Lyotard 1999; Kvale 1997).

5.2. Metod och tillvägagångssätt

I denna studie används en kvalitativ metod. Detta då det är en metod som ligger i linje med syftet för studien som är att undersöka och förstå människors handlingsmönster och den betydelse eller funktion och social ordning, det skapar i människors liv (Magne Holme &

Krohn Solvang 1997; Starrin 1994). Detta även då syftet med studien är att undersöka, problematisera och söka förståelse för detta specifika fenomen. Jag intar även ett utifrånperspektiv på fältet som studeras, vilket innebär ett studerande av fenomenet utan att försöka identifiera sig med området. Jag intar en betraktarposition i förhållande till de objekt jag studerar (Allwood 2004; Robson 2011).

5.2.1. Datainsamling och urval

Datainsamlingen har skett i form av intervjuer med personer som köper sexuella tjänster och som lever i en parrelation. Intervjuerna har varit av semistrukturerad karaktär då detta är en form som ger ett djup och en möjlighet att undersöka och få en ökad förståelse för hur dessa personers vardag ser ut och därmed uppnå syftet för studien. Samtidigt fanns det utrymme för informanterna att utveckla sig och lägga till saker de ansåg var relevanta då intervjuerna inte var helt strukturerade (May 2013; Starrin & Renck 1996). Intervjuerna gjordes med inspiration av narrativ intervjumetod, även om denna inte följdes strikt. Detta innebär att intervjufrågorna uppmuntrade informanterna att berätta sin historia och hur de upplevde saker och ting (Kvale & Brinkmann 2009). Detta för att utöva så liten styrning som möjligt under intervjuerna men samtidigt få svar på de frågor och de teman som studien behandlar (Magne Holme & Krohn Solvang 1997).

Sammanlagt genomfördes nio intervjuer som alla var mellan 45 minuter och 75 minuter långa. Sex av intervjuerna genomfördes på telefon, en via Skype och två genom personliga möten. Anledningen till att somliga av intervjuerna genomfördes via telefon eller Skype berodde antingen på var informanten befann sig geografiskt i landet eller deras önskan om att vara så anonyma som möjligt. Alla intervjuer utom en¹¹ spelades in med antingen en diktafon eller en iphone. Dessa transkriberades sen och aidentifierades. Uppgifter som kunde kopplas till en viss person eller som på annat sätt skulle kunna avslöja personens identitet har ändrats.

Kontakt initierades med verksamheter och organisationer som kan tänkas komma i kontakt med personer som köper sexuella tjänster. De kommunala verksamheter som kontaktades var KAST (Köp(are) Av Sexuella Tjänster i Malmö, Stockholm och Göteborg) och de ickekommunala verksamheter som kontaktades var RFSL Rådgivningen och RFSU Kliniken i Malmö, Stockholm och Göteborg. Även Rose Alliance¹² kontaktades. Majoriteten av verksamheterna svarade på förfrågan men ingen av dessa kontakter ledde till någon kontakt

¹¹ Detta då denna person inte ville ha sin röst inspelad i någon form.

¹² En organisation för sex- och erotikarbetare i Sverige. För mer information se www.rosealliance.se.

med personer som köper sexuella tjänster. Jag skapade profiler och lade ut annonser på sidor som riktar sig till personer som säljer och köper sexuella tjänster samt en sida som riktar sig till personer som söker sexuella kontakter, men där jag ryktesvägen¹³ fått information att där förekommer sex mot ersättning. Innehållet i dessa var detsamma på alla sidorna och innehöll kort information om studien samt en mailadress att vända sig till vid intresse och för mer information (Bilaga 1). Jag lade ut en egen profil på tre hemsidor, samt en annons på en fjärde. Jag lade även ut min annons som ett foruminlägg på en av sidorna och moderatören för forumet lade ut den som en banner som alla som gick in i det svenska forumet fick upp överst i sin webbläsare. Skillnaden i annonseringen på de olika sidorna berodde på de olika hemsidornas utformning och funktioner. Alla informanter som har intervjuats har tagit kontakt efter att ha sett min profil eller annons på någon av dessa sidor. På den sida som gav mest respons hade under fyra veckor 3317 användare besökt min profil (oklart om detta är unika besökare) på sidan och jag hade fått drygt 200 PM (Private Message). Av dessa 200 behandlade ca 25 frågor kopplade till studien och fem ledde till en intervju. Resterande PM innefattade allmän nyfikenhet kring sexologi och mig som person, upplysningar och tips till mig om reglerna på sidan och hur jag borde gå till väga samt sexuella förslag i olika former. Genom den sida där jag även lade upp en banner fick jag tre svar på mitt foruminlägg och två PM. Jag fick även tio svar till min mailadress där personen uppgav att han sett min annons på någon av de två sidor där informationen var i form av en annons eller banner.

5.2.2. Bearbetning, tolkning och analys

Efter genomförda intervjuer har jag, som tidigare nämnts, transkriberat inspelningarna. Transkriberingarna har sedan lästs ett antal gånger för att få en överblick över det och för att kunna tematisera materialet. Tematisering och kategorisering av allt material har sedan skett utifrån teman som återkommer i informanternas berättelser, samt utifrån områden och aspekter som har varit viktiga att behandla utifrån studiens syfte. Detta fungerade även som ett förberedande steg inför analyserandet av materialet (Kvale & Brinkmann 2009). Efter tematisering har materialet formats till en mer sammanhängande empiri. Därefter har alla inspelningar och transkriptioner gått igen igen, för att se så att den skrivna empirin blivit rättvisande i relation till det informanterna berättat i intervjuerna. Denna empiri har sedan analyserats utifrån ovan redovisade teoretiska ramverk. Detta för att tolka och få en ökad förståelse för empirin och därmed uppnå syftet för studien (Kvale & Brinkmann 2009).

13 Genom klienter som jag tidigare träffat genom mitt arbete på KAST i Malmö.

5.2.3. Generaliserbarhet och validitet

Detta är en studie av kvalitativ karaktär och det är ett fåtal informanter som deltagit, vilket innebär att avsikten inte är att dra några generaliserbara slutsatser utifrån materialet. I linje med studiens syfte är det inte heller målet med denna uppsats, utan snarare att få en ökad förståelse för fenomenet och dessa människors handlingsmönster och livssituation. Utifrån forskningsansatsen och den poststrukturalistiska grund som studien vilar på blir det också viktigt att påpeka den betydelse olikheterna i deras berättelser har och hur mångfacetterade de är (Allwood 2004). Även om generaliserbarhet i dess faktiska mening inte är möjlig kan en viss mån av generalisering vara rimlig att anta eller möjlig att reflektera över genom att skapa en förståelse genom resonerande, argumenterande och teoretiserande. En annan aspekt av generaliserbarhet handlar om andra forskares möjlighet att replikera studien och därmed testa trovärdigheten i resultat och slutsatser. Detta görs möjligt genom att så noggrant som möjligt redovisa tillvägagångssättet samt bifoga informationsbrev (Bilaga 1) och intervjuguide (Bilaga 2) (Thomsson 2010). Validitet är ett begrepp som kan vara knepigt att använda sig av i kvalitativa studier och tolkande undersökningar, då det härstammar från en positivistisk kunskapsteoretisk tradition. I detta sammanhang används validitet på så sätt att det blir ett mått på hur väl genomförd studien är. Detta handlar om att kontrollera, ifrågasätta och teoretiskt tolka resultaten genom att kritiskt granska mina egna analyser och mitt förfaringssätt (Thomsson 2010).

5.2.4. Motiv till deltagande i studien

En viktig aspekt i denna studie, som blev tydlig under intervjuerna och som också visade sig i empirin och analysen, är informanternas motiv till att delta i studien. De hade alla egna skäl till att delta i en studie av detta slag och det påverkade också vilka berättelser de delgav mig. Detta innefattade bland annat en upplevelse av att bilden av personer som köper sexuella tjänster är missvisande och att de önskade bidra till att förmedla en mer nyanserad och komplex bild av fenomenet och av personer som köper sexuella tjänster. Det kunde även handla om en vilja att hjälpa till och att erbjuda sin hjälp eller att vilja föra in andra aspekter än de teman eller frågor som jag ställde, exempelvis att problemet låg hos de personer som sålde och att jag borde fokusera på den delen av fenomenet istället. Men det kunde också handla om en önskan eller en vilja att få ett annat utbyte med mig som intervjuare än enbart intervjusituationen¹⁴. Andra aspekter som kanske inte var tydliga för personerna från början

¹⁴ Att inleda någon form av sexuell relation.

men som uttrycktes under vissa intervjuer var att några tyckte det var skönt och kändes bra att prata med någon om att de köper sexuella tjänster.

De motiv och skäl som informanterna hade för ett deltagande i studien är viktiga i att ha i åtanke i relation till vilka berättelser som berättas och hur de presenterar sig själva i relation till mig och till samhället i stort. Då en intervjusituation kan ses som ett tillfälle där en tillfällig syn på verkligheten samskapas mellan informant och intervjuare är det troligt att tänka sig att dessa berättelser skiftar beroende på informanternas agendor och hur jag sen svarar an på dem. Detta behöver förstås i förhållande till flera olika aspekter. Dels i förhållande till mig som kvinna och forskare och den position jag får i förhållande till dem som informanter och personer som köper sexuella tjänster. Detta då det de gör är något som är kriminaliserat och som från samhällets sida inte ses som acceptabelt. Jag behövde ha i åtanke vilken position jag förmedlade, vilken position informanterna trodde att jag hade och hur detta kunde tänkas påverka deras berättelser. I intervjusammanhang intar vi olika maktpositioner och den roll jag får i ett sådant sammanhang påverkar berättelsernas innehåll. I detta aktuella fall finns flera olika maktpositioner som kan tänkas påverka. En aspekt är kön och hur det dels påverkar dynamiken i rummet (eller över telefon) av att jag är kvinna och de är (heterosexuella) män, men även hur kön har betydelse i förhållande till den förståelse för köp och försäljning av sexuella tjänster som förmedlas genom kriminaliseringen av köp av sexuella tjänster. Detta behöver också sättas i relation till att jag är yngre än alla de jag har intervjuat. I något fall var ålderskillnaden inte så stor men i merparten av fallen var informanterna betydligt äldre än mig. Intervjusituationerna förmedlar ingen faktisk kunskap eller sanning utan det finns en komplexitet i intervjusituationen som formar och påverkar vad som sägs och hur det sen tas om hand och tolkas, något som är viktigt att ha i beaktande genom hela analysen (Alvesson 2011). Detta är berättelser där meningsskapandet har gjorts i en specifik situation och i en specifik kontext. Detta genom intervjusituationer i en svensk kontext med en specifik juridisk förståelse för handlingsmönstret och en specifik och dominerande ideologisk förståelse för handlingsmönstret. För att förstå berättelserna och meningsskapandet har kontexten tagits i beaktande.

5.3. Etiska överväganden och forskarens roll

En viktig etisk aspekt i genomförandet av denna studie har varit det faktum att jag är anställd av Malmö Stad och arbetar på Råd och stödteamet sexuella tjänster, vilket KAST är en del av.

Detta påverkar eller kunde tänkas påverka både genomförandet av denna studie men även datainsamlingen i intervjuerna. Jag har noga övervägt hur jag skulle presentera mig och vad jag skulle berätta om min historia och arbetsplats. Detta för att inte påverka informanterna på ett sätt där de inte kände att de kunde berätta fritt om sina upplevelser. Samtidigt ville jag förmedla att de kunde känna sig trygga i min kompetens och förmåga att kunna lyssna och hantera deras berättelser. Mitt tidigare arbete är även något som kan tänkas påverka mitt val av studieämne i stort, men även de perspektivval och den förståelse jag är van att ha när det gäller personer som köper sexuella tjänster. Detta skulle kunna påverka min nyfikenhet på så sätt att detta fält och historier från fältet inte är nytt för mig. Samtidigt kan det också göra att jag kan behålla en neutralitet och inte påverkas och bli subjektivt påverkad av berättelserna (Eliasson 1995). I slutändan rekryterades inga informanter genom KAST-verksamheterna, men jag hade också beslutat i ett tidigt skede att inte intervjua några av mina egna klienter och efter feedback från etiska rådet på Malmö Högskola att inte intervjua någon klient från KAST-verksamheten i Malmö. Alla informanter fick både skriftlig och muntlig information om studien. Informationen innefattade en beskrivning av syftet med studien, tillvägagångssättet, publicering, anonymitet och möjligheten att avbryta sin medverkan när som helst under studiens gång. Alla medverkande förutom en ville ha studien skickad till sig via mail när den är färdigställd. Alla uppgifter som kan kopplas till personerna som har intervjuats har ändrats till något annat likvärdigt. Detta för att garantera deras anonymitet i det skrivna materialet. Allt inspelat och transkriberat material har hållits inlåst och har efter studiens avslutande strimlats och raderats.

En aspekt av genomförandet av materialinsamlingen till denna studie har handlat om att hantera alla de svar och förslag som jag har fått och som inte har haft någon koppling till det som studien ämnar undersöka. Det har handlat om mer eller mindre explicita sexuella förslag och inviter. Detta har framförallt varit via PM på de sidor där jag har annonserat men jag har även upplevt i intervjusituationer att personen som har intervjuats har haft en annan agenda än att enbart delta i studien och har kommit med inviter eller sexuella anspelningar. Detta är något som jag har behövt göra avvägningar och fattat beslut kring hur jag skulle hantera under processens gång, både som forskare och som mänsklig varelse. Å ena sidan har jag försökt vara stringent och agera och handla som en professionell, neutral och objektiv forskare under studiens gång och bemöta alla svar jag har fått på ett respektfullt sätt. Å andra sidan har jag som privatperson och kvinna känt mig kränkt och också behövt ta min egen integritet och säkerhet/trygghet i beaktande. Denna metodologiska aspekt är något som även Sanders

(2013), med hänvisning till Hoffman (2007) och Plummer (1995) har behövt hantera i sin studie om män som köper sexuella tjänster och hon lyfter upp det problematiska i att både bli kränkt men också att hantera personer som går över ens gränser för vad som är acceptabelt. Hon lyfter upp en annan aspekt som även jag har behövt hantera, nämligen det som kan benämnas som emotionellt arbete och den sociala relation som skapas i intervjusituationen när en person berättar sin historia som ofta är intim, av sexuell karaktär och som innehåller mycket privata tankar och känslor. Detta innebär att jag som intervjuare får en position som pendlar mellan att vara forskare och terapeut. Detta är viktigt att vara medveten om och att hantera med respekt och varsamhet för att vågen inte ska tippa över och bli enbart terapeutisk och därmed förlora sitt syfte. Detta skifte i positioner är samtidigt ett viktigt inslag i denna typ av intervjuer och kan ge viktig data och ett ytterligare djup i intervjun (Sanders 2013; Hoffman 2007; Plummer 1995).

Det tillvägagångssätt jag använde mig av under materialinsamlingen för att vara objektiv, neutral och respektfull, vara rädd om mig själv och påverka urvalet så lite som möjligt var som följer: De svar som jag fick som var uttalat sexuella förslag och som inte hade någon koppling till studien svarade jag inte på. De som var tveksamma men som skulle kunna ha en koppling till eventuell medverkan svarade jag på med ytterligare information om studien och de som enbart handlade om allmän nyfikenhet och tips/upplysningar svarade jag på, i den mån jag hade möjlighet, och tackade för deras mail. När det gällde själva intervjuerna var det alltid någon som visste att jag hade en intervju, framförallt när de var öga mot öga. Dessa intervjuer genomfördes i ett grupprum på Malmö Högskolas bibliotek och en person jag känner befann sig vid dessa tillfällen i en annan del av biblioteket. Detta var både för min känsla av trygghet under intervjun och för att kunna ventileras mina känslor efteråt ifall det skulle vara jobbigt. Detta självklart utan att på något sätt äventyra intervjupersonens anonymitet och integritet.

6. Empiri och analys

Under detta kapitel kommer empiri och analys att redovisas fortlöpande. Inledningsvis kommer ett avsnitt om bakgrundsinformation och socioekonomiska förhållande om de som deltagit i studien. Efter det kommer empiri och analys att redovisas under olika teman som framträtt under studiens gång. Avsikten är inte att kategorisera eller att beskriva och analysera

de faktiska betydelser, funktioner och förhållningssätt som kan framträda i materialet. De teman som presenteras bör läsas som analytiska konstruktioner som skapats genom forskarens blick på materialet. Avsikten med kategorierna är främst att på ett hanterbart sätt synliggöra och visa på komplexiteten och mångsidigheten i materialet.

6.1. Bakgrundsinformation & socioekonomiskt förhållande

Materialet består av intervjuer med nio män i åldrarna 30 till 65 år. Det finns en stor variation kring informanternas socioekonomiska förhållanden. När det gäller sysselsättning så finns det en blandning av praktiskt arbete, egna företagare, studenter, akademiker, högutbildade och ekonomiskt oberoende. Informanterna är bosatta i storstäder, mindre orter och kommer både från södra, mellersta och norra Sverige. Några bor i villa, andra i bostadsrätt och några i hyresrätt. Alla är sammanboende med sin partner, somliga av deltagarna är gifta och andra lever som sambo. Sju av nio har barn och av dessa har sex barn som bor hemma delvis eller på heltid. Några av informanterna har varit gifta tidigare och hade också barn från sitt tidigare äktenskap. Alla deltagarna lever i heterosexuella relationer och alla köpte också uteslutande sexuella tjänster av kvinnor. En av de intervjuade uttryckte att han köpte ”dominans-sex” men utöver det uttryckte ingen några speciella preferenser. Det var de annonser eller personer som de blev tilltalade av som de köpte sexuella tjänster av. En av de intervjuade brukade även köpa sexuella tjänster tillsammans med sin partner och utöver att köpa sexuella tjänster tillsammans brukade de även besöka olika parklubbar och tillställningar där de som par träffade och hade sex med andra par. Tidsspannet för hur länge informanterna köpt sexuella tjänster sträckte sig från ca två år till mer än tjugo år. Hur ofta personerna köpte sexuella tjänster skilde från några gånger i månaden till någon gång i kvartalet.

6.2. Sexköpens funktion och betydelse

Något som har blivit tydligt under studiens gång är att köpen av sexuella tjänster fyller olika funktioner för informanterna. Denna funktion skiftar och tar sig uttryck på olika sätt. Detta är något som kommer redogöras för och analyseras under detta avsnitt. Under detta tema exemplifieras och analyseras den komplexitet i funktionen som sex mot ersättning har för informanterna i studien. En aspekt som framträdde var sex mot ersättning som en form av rekreation. Detta tar sig olika uttryck för personerna men det som ändå kan skönjas är sex som en individualiserad form av rekreation. Detta kommer att utvecklas under två olika teman

som handlar om att tillföra en krydda och spänning i sin egen vardag eller som handlar om att köpa sexuella tjänster som en rekreation i förhållande till sin relation.

6.2.1. En krydda i vardagen

En informant beskrev en sexuell nyfikenhet på andra personer än sin partner och en annan nyfikenhet eller längtan efter andra sexuella aktiviteter än det han gjorde med sin partner. Detta kunde för en handla om en nyfikenhet på att ha sex med andra kvinnor i allmänhet eller för andra om mer specifika aktiviteter så som att få ejakulera i någons mun eller få vara undergiven i den sexuella interaktionen. För någon handlade det mer om att ha sex på ett annat sätt än det sexuella samliv han hade tillsammans med sin partner.

”Ja, på något sätt, hemma, så blir det lite mer ett standardförfarande, om man säger så. Man, okej, det experimenteras lite hemmavid också, men det är lite svårare hemma. Och dels är det ju för att man inte kan göra det riktigt (skratt) när som helst när man har barn och sådär heller, eller hur som helst om man säger så, man kan inte hänga i lampan i köket och sådär grejer” – Jörgen 43 år.

Denna nyfikenhet eller längtan efter specifika personer eller aktiviteter kan ses i relation till det som en annan informant uttryckte. Att köpa sexuella tjänster var för honom en krydda i en vardag som annars kan upplevas som ganska grå men som han i de flesta avseenden ändå var tillfreds med. För en annan handlade det även om att det blev en form av kick och att det är något spännande och förbjudet i att köpa sexuella tjänster som lockar. Detta då det dels är en form av otrohet men också då det handlar om en kriminaliserad handling.

”Det blir som lite extra spännande på något vis. Ja, det är ju som en otrohet ändå kan man säga, men det blir dessutom en olaglig otrohet när man köper sex av någon som säljer sex.” – Ulf 49 år.

Ingen av de jag har intervjuat beskriver att köpa sexuella tjänster som något de är beroende av att göra eller som de längtar mycket efter att göra. De beskriver snarare det som något de gör när de får tillfälle, men att de lika gärna kan låta bli. Uppstår inget tillfälle på en längre tid är det inget som någon av dem uttrycker att de saknar allt för mycket.

”Alltså, därmed inte sagt att, det är liksom (skratt) inte kopplat till månens faser eller att man är, patologiskt inte kan kontrollera sig, det är liksom inte på den nivån, utan det är snarare ett medvetet val och att man söker, jag söker en medveten spänning.” – Johan 41 år.

Två av informanterna uttrycker också själva planeringen och förberedelserna inför ett möte som lika viktiga eller viktigare än själva mötet. För dem ligger kicken eller spänningen mer i planeringen än själva det sexuella mötet.

”... det blir liksom ett spänningsmoment, det blir en, jag ska inte säga kick, men det blir liksom ett spänningsmoment, något att se fram emot och bygga en förväntning kring. Och den förväntningen, konceptbyggandet kring det och planerandet och alltså till viss del riskmomentet, det betyder ju säkerligen minst lika mycket för mig som själva det fysiska sexet.” – Johan 41 år.

”... det var någonting som var väldigt, upphetsande liksom, i den spänning som det förde med sig och den där kontakten, och sen så att löpa det hela linan ut /.../ ja men det blir som någon kick som man vill ha mer av, som en sorts spänningssökande som, ja det ger en kick varje gång, det är liksom hela grejen, det är inte bara själva sexet, utan det är lika mycket hela proceduren innan och sådär, att det ger en krydda till vardagen eller vad man ska säga.” – Björn 42 år.

Att köpa sexuella tjänster fyller olika funktioner för informanterna i studien. Det handlar dels om en spänning eller kick i vardagen, en spänning som blir extra stor i och med att det är sex mot ersättning och att det dessutom är kriminaliserat. För någon upplevs den extra risken med att köpa sexuella tjänster, eller den ”förbjudna otroheten” göra spänningsmomentet ännu större. Det framkommer också att spänningen eller kicken för några kan vara mer i förväntningen och planeringen inför ett köp än själva köpet. Det handlar också om en spänning och nyfikenhet på nya saker eller situationer, något som kan ses som ett avbrott från vardagen och det ”vanliga” och en önskan om omväxling och förnyelse.

Det som framkommer under detta tema kan ses i relation till det Anderson (2012) kommer fram till i sin studie och där han menar att en av anledningarna till att människor är otrogna är att monogamin som institution har misslyckats och att ha sex med någon annan än ens partner blir ett sätt att åtgärda den dissonans som skapas i en monogamisk klyfta mellan monogamin som norm och individens egna önskningar och längtan. När informanterna beskriver att sex mot ersättning inte är något avgörande eller av betydelse i deras liv utan ett spänningsmoment som tillför lite krydda i vardagen, kan detta ses som ett uttryck för en monogamisk klyfta och att det som ett monogamt liv innebär inte är tillfredsställande utan skapar en dissonans i personens liv (Anderson 2012). I relation till deltagarna i Andersons (2012) studie finns det ytterligare en dimension av den monogamiska klyfta som informanterna i denna studie löser genom otrohet, nämligen att otroheten är i form av sex mot ersättning. Det blir en otrohet som både är kommersiell och kriminaliserad. Det kan även ses i relation till det Bauman (2003)

och Giddens (1992) beskriver när de pratar om den osäkerhet och otrygghet som det postmoderna konsumtionssamhället skapar. Att personerna uttrycker att vardagen känns grå och att de köper något för att skapa spänning och krydda, kan utifrån deras resonemang ses som ett uttryck för hur konsumtionssamhället har socialiserat oss att konsumera oss till ett bättre mående och ett fullare liv. Detta samtidigt som en aspekt av konsumtionssamhället inbegriper att inte binda an till andra utan att ha lösa och snabbupplösta band till andra människor. Genom att å ena sidan köpa sexuella tjänster men å andra sidan inte tillskriva det allt för stor betydelse, kan informanterna ses befinna sig i en förhandlingsposition där de knyter och löser upp band till både sin partner och till de som de köper sexuella tjänster av (Bauman 2003; Giddens 1992; Anderson 2012).

6.2.2. Rekreation och individualiserat relationsarbete

En av informanterna lyfter fram att när pressen och stressen från arbetsliv och det sociala livet upplevs som stor är att köp av sexuella tjänster en form av avkoppling eller ett sätt att investera tid och njutning för sig själv i en stressig tillvaro. En av informanterna gör en tydlig beskrivning av en aspekt som även flera andra berör, nämligen en upplevelse att vara en person som ständigt ger av sig själv, både yrkesmässigt, i det sociala livet, men också i sexuella sammanhang tillsammans med sin partner. En upplevelse av att ständigt vara den som ger av sig själv och tar ansvar i olika sammanhang och där att köpa sexuella tjänster blir ett sätt att ta emot och vara den som får istället för att vara den som ger. I sexuella sammanhang beskriver denna person det som en form av ansvar, att vara den som tar ansvar för sin egen och partners upphetsning och att vara den som förväntas ta initiativ (och därmed riskera att bli avvisad) till sexuella aktiviteter.

”Jag och min sambo vi har väldigt bra sex, men det är ändå, jag upplever att, i de sexuella relationer som jag har haft, och kanske lite kopplat till historiken med min före detta fru, där det hela tiden var jag som tog initiativ till sex, och litegrann att det är ganska jobbigt stundtals, att hela tiden vara den som ska se till att min partner blir upphetsad. Den kravlös, alltså den prestations, alltså prestationsångest är också fel ord, men det kravet slipper man ju när man köper sex. Man vet ju att det här kommer att leda till sex. Så är, så upplever jag det. Och det gör jag även till viss del i min nuvarande relation, även om min tjej är betydligt mer sexuellt intresserad än min före detta hustru. Så är det ändå, liksom att det förutsätts på något sätt att mannen gör tjejen upphetsad.” – Johan 41 år.

En av informanterna gör en koppling mellan när han köper sexuella tjänster och hur resten av hans liv ser ut för tillfället. Det kan handla om att relationen för tillfället upplevs som torftig

sexuellt och känslomässigt eller att den är konfliktfylld. Någon av informanterna menade att han har ett bra samliv tillsammans med sin partner och att det sexuella livet tillsammans med denna var bra. Samtidigt upplevde vissa andra av informanterna att det sexuella livet tillsammans med partnern var antingen helt obefintligt eller inte alls tillfredsställande. En av informanterna beskrev att den främsta anledningen till att han köpte sexuella tjänster var att han ville ha närhet, intimitet och ett sexuellt umgänge, något som han upplevde att han inte kunde få med sin fru. Detta då hon inte ville/kunde det på grund av en långvarig sjukdom.

”Och sen, hon fick inte ha flera barn och så började hennes sexualitet att avta mer och mer och så småningom så ville hon inte över huvud taget ha något sex. Första åren så gick det bra ändå. Hon hjälpte mig på andra sätt än rena samlag. Och då var ju det helt okej för min del. På riktigt då. Och sen gick det ju en period för mig på kanske fem sex sju år, jag minns inte exakt, då jag var helt utan sex. Men sen kände jag att så vill inte jag ha det, jag kan inte leva som munk resten av livet.”
– Torkild 64 år.

Ytterligare några uttryckte även ett missnöje inte enbart med den sexuella aspekten i relationen utan att relationen som helhet inte var som de önskade. En av informanterna uttryckte även en stark önskan om att skilja sig, något som han upplevde att hans fru motarbetade. Han menade att han troligtvis inte hade köpt sexuella tjänster alls om han inte levde i den relation han levde i, utan snarare försökt träffa någon annan att inleda en relation med¹⁵. De informanter som var missnöjda med samlivet eller det sexuella samlivet i sin relation uttryckte också att det faktum att de köpte sexuella tjänster troligtvis skulle se annorlunda ut om det sexuella samlivet med partnern eller relationen till partnern var så som de önskade. Detta samtidigt som vissa andra av informanterna uttryckte att deras sätt att köpa sexuella tjänster inte förändras beroende av om de lever i en relation eller ej. Ytterligare några upplevde inte att deras relation påverkades på något sätt av att de köpte sexuella tjänster, så länge partnern inte visste om det.

”Nej, jag har funderat lite på det faktiskt, jag tror inte att den har påverkats alls egentligen, vad jag tror. Jag ser ingen skillnad före eller efter jag började köpa sex och det är inget som jag upplever heller skulle vara någon skillnad liksom.” – Mattias 32 år.

Två av informanterna köpte sexuella tjänster av samma personer och besökte ytterst sällan nya personer som de köpte av. De beskrev det som att anledningarna till att de köpte av

15 Denna person ville inte bli inspelad och det finns därmed inga citat från denna intervju.

samma personer handlade om säkerhet och trygghet, men även att de sökte närhet och intimitet och att detta var lättare att uppnå om de träffade en och samma person. För den ene var detta sammankopplat med att han och hans fru inte hade någon sexuell eller fysisk kontakt alls, medan den andre hade ett sexuellt samliv med sin partner som han var relativt tillfreds med och där det istället handlade om andra sexuella aktiviteter och nyfikenhet. Något han dock ville ha under säkra, trygga och ömsesidiga premisser. För dessa två personer var pengatransaktionen inte primär och de uttryckte båda två att hade de fått välja så hade de föredragit en sexuell relation där någon ersättning inte var inblandad. Den ena av dem hade också träffat en kvinna som han hade en relation med vid sidan av relationen till sin hustru och hade därför inte heller köpt sexuella tjänster de senaste åren.

Det som framkommer under detta tema kan ses i relation till det Hochschild (2012a) benämner som emotionell arbetskraft och som även Zelizer (2005) och Bernstein (2007) resonerar kring. Om personerna som säljer sexuella tjänster ses som ”experterna” som utför det emotionella arbetet kan de personer som köper sexuella tjänster på det sätt som beskrivs ovan ses som konsumenter av emotionell arbetskraft. Personerna upplever att något saknas eller inte är bra i sina liv och vänder sig till en professionell för att köpa in en tjänst som de tänker ska åtgärda det. Detta kan ses både utifrån om det är sexuell aktivitet eller närhet och intimitet som saknas, då det blir tydligt att beroende på vad det är personen saknar så köps det olika former av tjänster. Diversifieringen av sex mot ersättning är inget nytt, men kan ändå ses som ett exempel på hur den kommersiella marknaden och kommodifieringen av sexuella tjänster har utvecklats till en form av emotionell arbetskraft (Hochschild 2012a; Zelizer 2005; Bernstein 2007).

Något som blir framträdande i detta avsnitt är informanternas fokus på sig själva och det individualistiska förhållningssätt de har till att köpa sexuella tjänster. Å ena sidan uttrycker vissa av dem att deras relation inte påverkas alls eller nämnvärt av att köpa sexuella tjänster, vilket kan ses som ett sätt att se det egna jaget som starkt och icke påverkansbart av interaktioner med andra människor. Partnern och relationen blir sekundär och de aktiviteter som det primära jaget ägnar sig åt får ingen påverkan på sekundära individer eller relationer. Å andra sidan uttrycker andra att när en relation eller ett äktenskap inte fungerar på ett önskvärt sätt försöker dessa personer lösa det på egen hand och utan att involvera sin partner. Detta görs på ett individualiserat sätt genom att tillföra en köpt tjänst utifrån. Detta kan ses som ett uttryck för det både Hochschild (2012a) och Beck & Beck-Gernsheim (2002) menar då de talar om en ökad individualisering och där saker som tidigare har hanterats kollektivt nu

hanteras individuellt och där vi blir allt mer isolerade och frånkopplade från varandra. Personerna i avsnittet ovan kan, utifrån denna tolkning, ses som att de löser sina och partners relationsproblem på egen hand. Det kan även ses i relation till det Bernstein (2007) beskriver då hon menar att sexuell intimitet har gått från att vara något relationellt till att sexuell intimitet ses som en form av rekreation.

En del av det som framkommer ovan kan även ses utifrån aspekter som handlar om maskulinitet, men även i relation till de ökade krav som ställs på oss som individer i ett samhälle som grundar sig på allt mer konsumtion och individualisering. Johans beskrivning av att känna att han ständigt är den som ger och en önskan om att få ta emot, kan ses som ett försök att utmana och få uppleva något annat än det som är kopplat till en traditionell maskulin könsroll. Att vara mer passiv och vara den som tar emot istället för att vara aktiv och prestera kan ses som ett sätt att protestera mot en form av maskulinitet och att önska saker som förenklats ofta ansetts vara feminina (Connell 2005). Detta behöver dock ses i relation till det Bauman (2003) och Giddens (1992) beskriver då de ökade kraven på individer att ständigt investera och ge av sig själva inte är något exklusivt sammankopplat med maskulinitet, utan snarare en konsekvens av ett senmodernt konsumtionssamhälle. Detta behöver också ses i relation till sex mot ersättning som en form av rekreation, där rekreation oftast associeras till att ta emot något snarare än att ge eller prestera.

6.3. Handlingsmönster och förhållningssätt

En aspekt av att köpa sexuella tjänster handlar om hur personerna praktiskt går tillväga för att köpa sexuella tjänster när de lever i en parrelation. En annan aspekt innefattar det förhållningssätt och de strategier som informanterna har utvecklat i relation till sig själv och sin partner, vilket kommer att presenteras och analyseras nedan.

6.3.1. Praktiskt tillvägagångssätt

Under intervjuerna ställdes frågor kring hur det gick till första gången informanterna betalade för en sexuell tjänst. Berättelserna och deras första kontakt med sex mot ersättning skiljer sig åt. Någon beskriver det som sammankopplat med hur relationen till partnern och deras liv tillsammans var då. En annan beskriver det mer som sammankopplat med ren avsaknad av sex, ytterligare någon som en nyfikenhet och spänning som lockade. Några andra beskriver det mer som en ren tillfällighet där situationen, omständigheterna och umgänget vid tillfället påverkade.

”Och det var, just då var det en situation då jag hade väldigt lite bekräftelse i mitt förhållande. Min dåvarande hustru var ganska ointresserad av sex. Och det var liksom ett, just då var relationen både fysiskt och sexuellt och emotionellt ganska fattig. Och det var nog mer ett sökande efter bekräftelse.” – Johan 41 år.

”Nej men det var nog situationen där, vi var ju fem eller sex grabbar som var ute och festade, och sen helt plötsligt så hamnade vi på någon strippklubb i Warszawa eller var det var vi var. Ja så var det, helt plötsligt satt vi där i någon soffa med liksom tjugo tjejer, och helt plötsligt var alla fem eller sex uppe på något rum med någon av dem.” – Paul 48 år.

Informanterna beskriver sitt tillvägagångssätt när de köper sexuella tjänster som relativt likartat och vanemässigt. Även om tillvägagångssättet ser olika ut för olika individer ser det ofta väldigt likt ut vid de olika tillfällena en och samma individ köper sexuella tjänster. Någon beskriver det som ett inslag i sina vanliga rutiner medan för en annan sker det mer slumpmässigt när lusten finns där. Alla utom en köper sexuella tjänster nästan uteslutande på vardagar och under dagtid när de förväntas vara på arbetet eller när deras partner är på sitt arbete. Att gå tillväga på detta sätt var sammanhängande med att ha en partner som inte visste om att de köpte sexuella tjänster. Den person vars tillvägagångssätt såg annorlunda ut köpte både sexuella tjänster ensam, men även tillsammans med sin partner. De andra skötte nästan uteslutande både kontakten inför möten och själva mötet under dagtid på vardagar. Det var också nästan uteslutande de som tog kontakt med den som de ville köpa av. Detta skedde oftast på telefon eller mail, beroende på vilka kontaktuppgifter den som sålde sexuella tjänster gav ut. Samtidigt fanns det en variation där det för någon inte var styrt av olika tider i veckan eller under dygnets timmar, utan det styrdes mer av när tillfälle dök upp. Dessa tillfällen verkade dock i mångt och mycket vara under dagtid på vardagar när personen själv var på arbetet eller när hans partner var på arbetet. Utifrån informanterna i denna studie blev det tydligt att vid köp av sexuella tjänster i Sverige togs kontakten nästan uteslutande med de som de köpte av via internetannonser. Två av informanterna köpte uteslutande sexuella tjänster av samma person eller ett fåtal personer. Deras kontaktsätt skilde sig från de andra på så sätt att de inte inledde med att vara inne på olika internetsidor eller forum för att titta på annonser, utan de tog kontakt direkt med den de brukade köpa sexuella tjänster av. Ingen av informanterna hade någon erfarenhet av att köpa sexuella tjänster i gatumiljö och några tog även avstånd från att köpa sexuella tjänster på det sättet. Någon deltagare hade erfarenhet av att köpa sexuella tjänster på thaimassagesalonger, både i Thailand och i Sverige. De som även köpte sexuella tjänster i andra länder kom ofta i kontakt med dem som de köpte av där via

internetannonser, men även via reklamblad på hotellrum, bastuklubbar, sexklubbar och bordeller. Det fanns en stor spridning mellan informanterna hur det kunde se ut när det gällde att köpa sexuella tjänster i andra länder än Sverige. Några deltagare bodde i södra Sverige och nära gränsen till Danmark och kunde med enkelhet ta sig över sundet för att köpa sexuella tjänster där. En deltagare var bosatt i Tyskland störde delar av sin tid och några andra hade stora möjligheter, genom arbete eller fritidsliv, att resa mycket till länder där de också köpte sexuella tjänster.

”Nej, det är dagtid vardagar. Och det är samma, det är både träffarna och, liksom, planeringen, kontakten innan träffen, det är telefon, dagtid. Det kan vara när man sitter i bilen, det kan vara [när man] sitter själv på kontoret. Vi är ute ganska mycket allihop så att, amen när man sitter hemma, nu har man ju tekniken med sig också. Man har sin iphone och sin ipad, det är ju lättillgängligt.” – Johan 41 år.

Utifrån informanternas handlingsmönster och sätt att gå tillväga för att planera och genomföra sina köp av sexuella tjänster kan en stor variation mellan individer skönjas. Detta beror till stor del på personernas livssituation i allmänhet och hur deras egen och partners arbetsituation ser ut. För varje person ser det dock likartat ut från gång till gång och det kan upplevas som att tillvägagångssättet för att köpa sexuella tjänster är en form av vana. En annan aspekt som framkommer är tillgängligheten och den lilla ansträngning eller den låga tröskel som finns för att köpa sexuella tjänster. Tekniken finns med personerna överallt, och detta i kombination med arbetstider som de själva styr över och sexuell lust eller längtan efter något gör steget litet och enkelt till att genomföra ett köp. Utifrån beskrivningarna ovan kan det också ses som att inte bara det praktiska steget är litet utan även den mentala tröskeln till att köpa sexuella tjänster är liten. Detta är något som kan anses vara sammankopplat med den tekniska utvecklingen och det sätt den har förändrat vårt sätt att kommunicera och interagera med andra människor (Månsson & Söderlind 2004). Det kan också ses utifrån hur Bauman (2003) menar att intima relationer, och i detta fall sexuella relationer med den som säljer sexuella tjänster, fungerar på ungefär samma sätt som all annan form av konsumtion och följer samma mönster. Utifrån detta synsätt kan sättet som personerna köper sexuella tjänster på ses som olika former av konsumtion. Vissa konsumerar när andan och lusten efter något faller på, andra när det finns tid och möjlighet att göra det. Men i mångt och mycket är våra konsumtionsmönster relativt likartade, när det gäller hur vi går tillväga när vi handlar i mataffären, hur vi gör när vi handlar kläder eller annat i ett shoppingcenter, och hur informanterna går tillväga när de köper sexuella tjänster (Bauman 2003).

6.3.2. Förhållningssätt till partnern

Det framkom stora variationer i hur informanterna förhöll sig till sin partner i relation till att de köpte sexuella tjänster. Dessa variationer hamnar under ett paraply som kan sammanfattas med hur stora risker informanterna är beredda att ta i förhållande till hur mycket de tror står på spel. Förhållningssättet och strategierna styrs av vilka konsekvenser informanterna tror det skulle få om partnern fick reda på att de köpte sexuella tjänster och om konsekvenserna är värda att riskera i relation till de vinster som upplevs med att köpa sexuella tjänster.

De som undanhöll att de köpte sexuella tjänster hade olika strategier för att deras partner inte skulle få vetskap om deras aktiviteter kopplade till sex mot ersättning. Det handlade om att använda sig av en mobiltelefon med kontantkort, en annan mailadress än sin officiella och att betala från bankkonton som partnern inte hade insyn i. Det handlade också om att radera internethistoriken på datorn och att ha telefonen lösenordskyddad. Dessa försiktighetsåtgärder gjordes av flera olika anledningar, vilket jag kommer återkomma till under avsnittet som handlar om *Lag och moral*, men en av anledningarna som framkom under intervjuerna var att undvika att partnern skulle upptäcka att man köpte sexuella tjänster. Några av informanterna hade gemensam ekonomi med sin partner, men en egen privat ekonomi vid sida om som partnern inte hade insyn i. Genom att använda pengar från den delen av ekonomin som partnern inte hade insyn i minskades också risken för att hon skulle se att pengar försvann. Den främsta anledningen till att de organiserade sina sexköp och genomförde dessa under dagtid på vardagar var för att bättre kunna undanhålla det för partnern. De som köpte och där partnern inte visste om det, uttryckte också att det var vanligast att de inte träffade någon hemma hos sig själv, utan nästan alltid hemma hos den som sålde eller på andra platser.

När det gällde konsekvenserna av att bli upptäckt varierande det hur informanterna trodde att deras partner skulle reagera. Detta medför även att riskerna de var villiga att ta blev olika stora i förhållande till vilka konsekvenser de ponerade skulle komma vid ett eventuellt avslöjande. Alla utom den person som även köpte sexuella tjänster tillsammans med sin partner trodde att deras partner skulle reagera negativt om hon fick reda på att de köpte sexuella tjänster. Hur negativt hon skulle reagera skiljde sig åt, från att de trodde att hon skulle bli besviken men inte mer, till att hon skulle begära ut skilsmässa. Detta hängde till viss del även samman med om personen trodde att partnern anade det men att det fanns en form av ”tyst överenskommelse” eller om partnern inte hade någon aning om vad som försiggick.

”Ja, hon sa för några år sen att, ’hörrudu, det är så skönt, för du är mycket mer harmonisk nu för tiden’. Ja, lite såna saker som kommer. Och sen, ja, jag åker och sätter mig hemma hos bekanta och på älgpass ganska ofta men det kommer aldrig något kött (skratt). Ja, jag tror att hon anar, hon är inte dum, hon är jättesmart (skratt), men jag tror att hon accepterar i och med att hon då helt har tagit avstånd från allt sex. För vi har det ändå så pass bra.” – Torkild 64 år.

”Ja, jag gör det ju diskret, och det är ingenting som, ja man går väl inte omkring och är stolt över att man går och köper sex, sådär direkt. Och jag skulle ju inte vilja att hon får reda på det. Och det är ju för att jag vill ju inte såra henne. Och jag vet, efter första gången så hade jag rätt så mycket dåligt samvete. Men det har på något sätt fadat ur, och nu, det är väl, det kanske är en viss tjusning med det också på något konstigt sätt, det här med, med, risken av det förbjudna” – Jörgen 43 år.

När det gällde den person som även köpte sexuella tjänster tillsammans med sin partner såg detta annorlunda ut. Han köpte även sexuella tjänster ensam utan sin partner, men de hade en öppen kommunikation och även vid de tillfällen då han köpte ensam så var det inget han dolde för henne, utan snarare en tanke som han trodde att hon fann upphetsande. Hans partner köpte aldrig sexuella tjänster utan honom, men det handlade, enligt honom, om att hon inte ville det. Han skulle inte ha något emot att hon köpte sexuella tjänster om hon skulle önska det.

”Nej, men vi pratar ofta om det. Alltså, är jag hemma i Tyskland så kan vi ju liksom, om det är en torsdagskväll och vi, ’amen du, ska vi inte göra något roligt’. Och antingen då så går vi iväg på någon klubb, eller så ringer vi någon escortfirma eller så är det ju som det är.” – Paul 48 år.

För en av informanterna upplevdes att köpa sexuella tjänster och att leva i en parrelation inte som helt oproblematiskt. Han beskrev hur han stundtals kände sig som två olika personer och hur detta kunde tänkas påverka hur han var i relation till sin partner och i relation till andra delar av sitt liv.

”Ja, alltså det som jag tänker framförallt på, det är ju, alltså öppenhet, det kanske är svårare för mig att vara öppen gentemot min partner eftersom jag hela tiden, någonstans i bakhuvudet har det här. Jag menar att fara med osanningar det kräver ju ett visst mått av koncentration, man kan ju inte försäga sig, man får inte liksom prata bredvid mun. Sådär. Så det blir ju, ja, att jag, någonstans i bakhuvudet så finns alltid någonting som gör att jag kanske inte är lika spontan, lika liksom känsloutlevande, så som jag skulle kunna vara.” – Björn 42 år.

Björn resonerade också kring hur han försökte hantera den känslan av att inte vara helt öppen och att inte kunna uttrycka sina känslor och sig själv fullt ut. Han beskriver det på ett sätt där

han trycker undan den delen av sig själv och där han har två parallella jag, ett som köper sexuella tjänster och ett som lever i en parrelation.

”Det är väl att, ja, alltså, man trycker väl ner sitt samvete. Man tillåter sig inte att, eller jag tillåter mig inte att känna något, ha några samvets kval, eller känna något, alltså, ja det är väl just det här, att jag, det blir som, som sagt, en dubbelnatur, att jag är en person när jag är i mitt förhållande och det är en annan person som gör det här andra.” – Björn 42 år.

Detta avsnitt kan ses som ett exempel på hur något som å ena sidan ses som något enkelt och okomplicerat, å andra sidan blir väldigt laddat och kräver ett antal strategier för att klara av och kunna hantera och genomföra. För exempelvis Björn blir det komplicerat på en individuell eller psykisk nivå i relation till partnern. Medan det för Jörgen främst blir komplicerat på en relationell nivå, något som påverkar hans individuella handlande och agerande. Hur komplicerat detta blir är också avhängigt hur stora konsekvenser informanterna befarar vid ett avslöjande och hur riskbenägna de är. Detta blir tydligt när Torkild på ett skämtsamt sätt beskriver hur han tror att hans hustru anar något men att det är något hon har accepterat. Detta medan Björn å andra sidan beskriver ett mer komplicerat individuellt eller psykologiskt förhållningssätt där han upplever sig som två olika personer som inte kommunicerar med varandra och där han upplever att det påverkar hans psykiska mående. Sett utifrån Anderson (2012) kan detta ses som att den monogamiska klyfta som skapats och som personerna hanterar genom att vara otrogna kräver ett antal strategier, då monogamin fortfarande fungerar som en norm. Några av personerna i studien uttrycker ett uttalat missnöje med sin relation och en person uttrycker en önskan om att skiljas från sin fru, men utöver det kan det ses som att för informanterna är den monogama relationen till partnern och tvåsamheten där fortfarande norm. Detta är även något som kan ses i relation till det Sanders (2013) kommer fram till i sin studie, där äktenskapet nästan blir som en institution som informanterna inte har några planer på att lämna (Sanders 2013). Informanterna överbygger den dissonans som skapats i den monogama relationen genom att försöka lösa det individuellt och de skapar även egna individuella strategier för att kunna upprätthålla den lösning de använder sig av utan partnerns vetskap (Anderson 2012; Hochschild 2012a; Beck & Beck-Gernsheim 2002). För informanterna i denna studie finns ytterligare en aspekt som påverkar och leder till att strategier skapas, nämligen att köp av sexuella tjänster är kriminaliserat och att det är ett stigmatiserat och icke accepterat beteende i Sverige. Detta är aspekter som inte finns med i Andersons (2012) och Sanders (2013) studier då männen i den förstnämnda inte

köper sexuella tjänster och i den sistnämnda är studien genomförd i ett land där köp av sexuella tjänster inte är kriminaliserat.

6.4. Privat och kommersiell sexualitet

Som tidigare nämnts kan det ses som ett flytande kontinuum mellan en mer privat och kommersiell sexualitet och där informanterna befinner sig på olika ställen i detta. Somliga är mer stilla på samma punkt, medan andra förflyttar sig och ständigt navigerar och förhandlar om hur relationen till den de köper av och till sin partner ska definieras och hanteras. Under detta tema framträder dock till viss del två olika förhållningssätt när det gäller synen på och inställningen till sex mot ersättning. Detta kan också till viss del ses som sammanhängande med vilken funktion köpen av sexuella tjänster har för individen, nämligen om det mer handlar om ett sökande efter intimitet och närhet, eller om det handlar om en nyfikenhet på nya personer, nya aktiviteter och en spänning i tillvaron.

6.4.1. Emotionella investeringar

Flera av informanterna uttrycker en försiktighet inledningsvis när det gäller att stämma träff för ett möte. Detta var något som blev extra tydligt när det gällde de två personer som föredrog att köpa sexuella tjänster av samma person och att inte träffa nya. De beskrev en från början ömsesidig rädsla men efterhand en ömsesidig trygghet både för den som säljer och köper. Som de beskrev det kunde rädslan från säljarens sida handla om att kunden skulle vara våldsam, ställa till problem eller försöka lura en. För köparen kunde det också handla om en rädsla att bli lurad, men även en rädsla för att en tredje part fanns inblandad och den påtryckning eller utpressning detta skulle kunna medföra. En av dessa två beskrev också tydligt vikten av att vara en bra kund, att vara snäll, trygg och vänlig. Att i egenskap av kund hålla avtalen med säljaren och inte försöka förhandla sig till något annat, både när det gällde den sexuella aktiviteten och skydd. Det handlade även om att aldrig vara våldsam eller förnedrande mot de kvinnor han köpte av. Detta hade, enligt honom, lett till att han fått extra ”bonusar” och blivit rekommenderad till andra säljare.

”Och det kan jag tala om, att den första kvinnan jag etablerade kontakt med, det var hon som gav mig kontakten till de andra. Ja det (skratt) är, jag tror att det var mera sånt förr, de kände varandra de här damerna och ja, visste lite så, ’hon passar dig, henne ska du ringa upp’. Jaha (skratt) och då hade man i princip ett rekommendationsbrev.” – Torkild 64 år.

De två som köpte sexuella tjänster av samma person regelbundet, beskriver en flytande gräns mellan en mer kommersiell sexualitet och en mer ”privat” sexualitet. En av informanterna beskriver det som en form av tjänster och gentjänster. Under tiden han köpte sexuella tjänster träffade han alltid samma personer och beskriver det som att de etablerade en relation och utvecklade en form av vänskap. Han jämför det med det KK-förhållande han har idag och där han hjälper henne att fixa och laga saker på hennes hus. När han köpte sexuella tjänster så betalade han de kvinnorna för de sexuella tjänster de utförde så att de sen skulle kunna anlita någon att laga saker på sina hus. Samtidigt menar han att det är en skillnad att köpa sexuella tjänster mot att ha ett KK-förhållande, då det är pengar inblandade och därmed är en affärsuppköp, vilket oundvikligen påverkar relationen. Han menar att det blir en annan värme, intimitet och närhet i relationen när det inte är pengar inblandade. Detta handlar även om att det finns andra aktiviteter inblandade i deras relation som inte fanns när han köpte sexuella tjänster, aktiviteter som innefattar att gå ut och äta, gå på bio eller resa på semester tillsammans.

”Vi var bekanta, men ändå så var det ju i botten en affärsuppköp.” – Torkild 64 år.

”Ja, hon var ju väldigt familjär och trevlig, så det är nästan så att vid det här laget så är vi väl, även om jag är kund och så, så har vi nästan blivit goda vänner. Ja, pratat, inte bara om sex och sånt, utan, ja.” – Jörgen 43 år.

I ett flytande kontinuum mellan privat och kommersiell sexualitet kan uttalanden i detta avsnitt ses som exempel på när sex mot ersättning rör sig mer åt en privat sexualitet. Här får intimitet och social interaktion en större betydelse och både informanterna och dem de köper sexuella tjänster av investerar både mer tid och mer av sitt privata jag i kontakten med varandra. Gränsen för det strikt professionella suddas även ut eller flyttas och parterna delar med sig av eller utför saker som inbegriper mer än de sexuella aktiviteter som ofta innefattas i relationen mellan den som köper och säljer sexuella tjänster. Detta kan ses utifrån det Bernstein (2007) pratar om då hon menar att det sociala rummet för personer som säljer sexuella tjänster har förändrats och att så har även gränserna mellan privat och publik sexualitet gjort. I dessa fall kan även det emotionella arbete som de som säljer gör ses som annorlunda mot andra fall. Förutom en investering i den sexuella aktiviteten och den avgränsade äkthet som kan finnas där, består det emotionella arbetet här även av investeringar i social interaktion och aspekter som närmast kan liknas med vänskap (Bernstein 2007; Hochschild 2012a). Denna gräns blir ännu mer flytande då den ena av personerna också har

förflyttat sig ännu mer på skalan och numera har en KK-relation istället för att köpa sexuella tjänster. För den andre informanten inleddes relationen med den han köper av genom chattande av sexuell karaktär och det blev efter en tid tydligt för honom att hon ville ha betalt, något som han inte var medveten om när de inledde kontakten. Detta kan även ses i relation till det Bernstein (2007) beskriver som avgränsad äkthet och som befinner sig inom ramen för att affärsavtal. Det dessa män beskriver kan anses ligga i linje med denna avgränsade äkthet, men kanske också på gränsen till det Milrod & Weitzer (2012) och Constable (2009) beskriver då gränsen för affärsavtalet flyttas eller suddas ut och så även den binära uppdelningen mellan privat och kommersiell sexualitet. Som ett exempel på detta är den särbehandling båda dessa män upplevde att de fick av de som de köpte sexuella tjänster av. Det kunde handla om bonustjänster, längre tid än det betalade för, eller lägre pris än vad andra kunder betalade. Det kunde även innefatta aktiviteter som inte alls hade någon sexuell karaktär, så som att laga en droppande vask, bli bjuden på smörgåsar eller prata om barn och barnbarn (Bernstein 2007; Milrod & Weitzer 2012).

6.4.2. Köpa pizza

Några av informanterna uttryckte att köpa sexuella tjänster är ett, i sammanhanget, enkelt och säkert sätt att ha sexuell umgänge med någon annan än sin partner. Genom att det är en affärsuppköp och de betalar för en tjänst så är ramarna för relationen satta och på detta sätt undviks missförstånd och krav på annat än det som eftersöks. Flera av informanterna jämför med om de skulle söka en älskarinna, och de risker de menar finns med det. Dels att det är tidskrävande att söka upp någon och lära känna denna, dels att det finns en risk att någon av parterna får mer känslor för den andra och att det då riskerar att påverka eller förstöra det liv de har tillsammans med sin fru eller sambo.

”Ja, ett enkelt sätt istället för att lägga ner en massa tid på att kanske springa ute, som jag inte har haft tid och möjlighet till under långa perioder och att det är helt och hållet kravlöst och det är många fördelar på så vis. Ett annat sätt att träffa en annan kvinna och utan att känna att man är otrogen.” – Thomas 53 år.

Men det kan också handla om hur olika handlingar kategoriseras och vilken betydelse de tillskrivs i relation till att leva tillsammans med någon. En av informanterna gör en åtskillnad om det finns en pengatransaktion inblandad eller inte och den betydelse det får för hur aktiviteten kategoriseras och den betydelse den får. En annan gör en distinktion mellan sex och känslor och att köpa sexuella tjänster blir ett sätt att veta att den han har sex med har

förmågan att göra den åtskillnaden. Han åtskiljer detta genom att det å ena sidan finns aktivitet, ett individuellt behov och en rekreation och å andra sidan en relation, att ha sex med en annan person och ett känslomässigt engagemang.

”Alltså, fantasier jag har haft tidigare, det är väl mer att jag har haft fantasier om andra personer än min sambo, men inte just om att köpa. Men det skulle ju aldrig funkat att träffa någon annan på sidan av, för det blir en annan grej känslomässigt, så det skulle jag inte vilja heller. Men det här känns liksom, ah, för min del så är det ingen skillnad mot att köpa sex eller onanera, rent mentalt för min del. Jag tänker mer att, det är ett rent fysiskt, fysisk grej från min sida, jag känner inte att jag på något sätt är otrogen. Fast det skulle säkert hon tycka, men, å andra sidan så för min del så, jag får inga skuld känslor av det eller något sånt. Vilket jag skulle få om jag hade träffat någon som inte tog betalt för det.” – Mattias 32 år.

”Nej men liksom att, återigen att skilja på det sexuella och relationen. De tjejer som jag har köpt sex av, där har jag ändå uppfattat, att de har självklart kunnat göra det. De har kunnat skilja på vad som är sex och vad som är känslor.” - Johan 41 år.

Detta sätter flera av informanterna i relation till proceduren och tillvägagångssättet för att ta kontakt med någon att köpa sexuella tjänster av och planeringen inför själva mötet. De beskriver detta som något som är mer eller mindre en del av den vanliga veckoplaneringen och några jämför det med att besiktiga bilen, beställa pizza eller handla mat.

”Ja, det var lite olika, det är ju, de kvinnorna som jag träffade då och köpte sex av, för dem var det ju så att säga yrkesbaserat, så att (skratt), de hade ju i princip arbetstider. Och det var ungefär som att besiktiga bilen, du får en tid.” – Torkild 64 år.

Flera av informanterna beskriver också en process när de söker efter någon att köpa av där de letar runt och gör research om personerna som annonserar för att både se om det är något de är intresserade av, men också om det verkar vara seriöst och skött på ett så bra sätt som möjligt. Det kunde bland annat handla om att förvissa sig om att veta vad de köper och att inte få några otrevliga överraskningar.

”Och just för att man, som sagt, man får det man vill ha, man får ingen tjugoföring då om man tror att det är en 35åring, det är ju främst det som är, annars hade man ju kunnat vara på [en hemsidas namn¹⁶] och träffat än den ena värre än den andra då. Som sagt, det är inte grejen. Det låter lite som en pizza, men ja, du förstår vad jag menar (skratt).” – Paul 48 år.

Dessa aspekter av att köpa sexuella tjänster kan ses som en annan sida av myntet att outsource våra privata liv. Här blir inte tonvikten på det emotionella arbetet utan på effektiviteten, enkelheten och tryggheten att köpa en vara på detta sätt. Detta kan ses i förhållande till en kommersialisering av samhället i stort och där det sker ett allt större fokus på effektivitet och ”bäst vara till bäst pris på kortast tid”. I relation till Baumans (2003) idéer om konsumtion i det senmoderna samhället blir detta ett tydligt exempel på hur en avgränsad vara konsumeras och åtskils från intima och emotionella band, men även hur det sker på ett nästan standardiserat och rutinmässigt sätt (Bauman 2003; Beck & Beck-Gernsheim 2002). Detta blir tydligt genom Thomas uttalande att köpa sexuella tjänster är ett enkelt och effektivt sätt att ha sex med någon annan än sin partner. Det blir även tydligt genom det Mattias och Johan uttrycker då den ene gör en tydlig åtskillnad mellan sex och känslor och den andre ser sex mot ersättning som likställt med onani. I dessa fall ses den sexuella tjänsten just som en köpt sexuell tjänst, som en vara, och inte något som inbegriper emotionella investeringar. Detta kan ses som uttryck för hur individer agerar och navigerar i ett postmodernt konsumtionssamhälle där saker ses som enskilda varor som är möjliga att konsumera och där ett ting åtskiljs från ett annat. Det blir även ett sätt att balansera investeringar i förhållande till utdelningen och där en som konsument på relations- och sex mot ersättnings-marknaden vill investera så lite som möjligt i förhållande till högsta möjliga avkastning (Bauman 2003).

Det som framkommer i detta avsnitt står i kontrast till det Bernstein (2007) menar med att det främst är avgränsad äkthet som personer som köper sexuella tjänster efterfrågar. Här framträder istället en efterfrågan på en sexuell njutning och enbart det. Huruvida denna aspekt förhåller sig till Hochschilds (2012a) resonemang kring emotionell arbetskraft är svårt att uttala sig om då det inte framkommer något i materialet kring de investeringar de som säljer sexuella tjänster eventuellt gör. Det är inte något som informanterna, som uttrycker sig i detta avsnitt, efterfrågar och följs principen att efterfrågan styr kan det antas att det inte är något som de som säljer erbjuder om det inte efterfrågas. Detta kan ses i relation till det Scaramuzzino (2014) ser i sitt material och som också står i kontrast till det Bernstein (2007)

16 Hemsidan är en kontaktsida för sexuella kontakter utan betalning. Informanten lyfter upp skillnaden mellan att köpa sexuella tjänster och att söka kontakter på denna sida.

hävdar, nämligen att vissa av de som säljer sexuella tjänster uttrycker en trötthet på att sälja GFE¹⁷ och den investering det innebär. De uttrycker istället att det de vill ha är pengar till minsta möjliga ansträngning. Det är svårt att veta hur stor plats denna röst får, om den har någon påverkan för det sociala rummet för sex mot ersättning eller om det är efterfrågan som helt får styra (Bernstein 2007; Hochschild 2012a; Scaramuzzino 2014). Det Torkild uttrycker kan även ses som ett exempel på hur komplex och stundtals motsägelsefull denna navigering kan bli. Detta då han å ena sidan är en av dem som köper av samma personer och uttrycker vikten av intimitet och trygghet, samtidigt som han likställer det med att besiktiga bilen. Det visar på en komplexitet och motsägelsefullhet där något som å ena sidan är intimt och liknar en form av vänskap, samtidigt är standardiserat och i grunden en ren affärsuppköp.

Detta kan även ses i relation till en utveckling i samhället att vara en medveten och välinformerad konsument. Istället för att köpa något baserat på en impuls, utbildar och informerar den medvetne konsumenten sig innan han konsumerar varan. Det innefattar även att som medveten konsument visa på en förmåga att skilja på det som är bra eller dåligt att köpa, något som även är sammanhängande med att varor laddas med olika symboliska värden¹⁸. Detta kommer att presenteras mer ingående under avsnittet nedan.

6.5. Lag och moral

I materialet framträdde aspekter och resonemang kring den svenska lagstiftningen och synen på den. Informanterna förde även resonemang som kan anses handla om moral och värderingar, samt kring sina förhållningssätt och den syn de hade på de som de köper sexuella tjänster av. Dessa aspekter och resonemang kommer att presenteras under detta avsnitt.

6.5.1. Syn på lagstiftningen

Under alla intervjuer ställdes frågor kring den svenska lagstiftningen när det gäller köp av sexuella tjänster och om informanterna tänkte att lagen hade påverkat deras handlingsmönster eller sätt att tänka kring sex mot ersättning på något sätt. Svaren var väldigt varierande, men två aspekter framträdde när det gällde informanternas syn på och inställning till den svenska lagstiftningen. Dels handlade det om en svårighet att förstå lagens utformning och speciellt principen att kriminalisera köpsidan men inte säljsidan. Dels uttryckte de flesta att

17 Se avsnitt 4.2. för närmare beskrivning av Girlfriend Experience (GFE).

18 För ett mer utvecklat resonemang kring symboliskt värde, läs exempelvis Bourdieu (1984, 1999).

kriminaliseringen av köp av sexuella tjänster inte nämnvärt påverkade den mängd eller det sätt varpå de köpte sexuella tjänster.

”Nej, alltså, det är klart att jag är medveten om att det är olagligt att köpa sex. Det är klart att det finns en risk att man blir tagen så att säga, men det är inte någonting som jag, den avhåller inte mig på något sätt. Genom att straffskalan är låg, det är ett bötesbrott, det är inte så att jag inte skulle ha råd att betala de dagsböterna. Jag tycker det är en märklig lag på väldigt många sätt.” – Johan 41 år.

”Jag vet inte, jag är lite kluven där. Jag tycker lagen är lite konstig. Alltså, den är ju inte enkel riktigt att förstå sig på för ena, om jag har förstått det rätt så är ju ena parten av det hela, är ju lagligt, men då att köpa, det är ju det som är det olagliga. Och, jag vet inte, faktiskt, vem det gagnar att ha det så. För som henne som jag träffar, hon är ju väldigt diskret och, ja, hon är mån om sina kunder och jag tror ju inte att [hon vill att hennes] kundkrets skulle hamna bakom lås och bom eller så, och, jag vet inte hur vanligt, alltså det är ju lite skillnad på prostitution och prostitution också, alltså om man jämför med de människorna som lever på gatan så att säga. Jag tycker den här lagen är konstig iallafall. Jag tycker att antingen så skulle det vara helt förbjudet eller så skulle det vara helt lagligt.” – Jörgen 43 år.

Flera av informanterna uttryckte samtidigt att lagen var något som påverkade dem på så sätt att de blivit mer försiktiga i sin kontakt med de som säljer, men även att det också till viss del har gjort det mer spännande. För dessa personer handlade försiktighetsåtgärderna främst om att använda sig av en telefon med kontantkort, ett speciellt mailkonto och att inte vara för specifik i det de skriver i kontakten med de som säljer. Allt detta för att på olika sätt försöka skydda sin identitet både mot polisen, men även för att skydda sig från att bli upptäckt av sin partner.

”Ja, i mitt sätt att se på, nja, ja, det är väl, alltså den stora skillnaden, det är väl att man har blivit mer försiktig helt enkelt. Alltså på ett sätt så kanske lagen har gjort det ännu lite mer spännande till och med.” – Björn 42 år.

”Jag är försiktig på det sättet att jag försöker skydda min identitet ganska mycket, så långt det går via kontantkorts-telefon, via, inte de vanliga mailkontona och så vidare, och sådär. Och sen också det här som jag var inne på förut, att man skriver inte vad som helst i mail och sms utan man är ganska icke explicit, eller jag är det iallafall. Ja, man försöker väl hålla det på en sådan nivå att man bestämmer ett möte liksom, lite mer generellt. Jag menar, man vet ju vad det handlar om och man kanske nämner, ’jag har läst din annons skulle du vilja träffas då och då’, och sådär, och sen så kanske man inte säger så väldigt mycket mer.” – Björn 42 år.

För de två informanter som köpte sexuella tjänster av samma personer såg detta till viss del annorlunda ut. För dem hade lagstiftningen inte lett till någon ökad försiktighet. De hade redan etablerade kontakter med en eller två kvinnor och litade på att dessa skötte saker diskret och inte avslöjade dem för polisen.

”Det blev ingen skillnad för mig, för de kontakter jag hade etablerat då, så att säga, med prostituerade, de fortsatte ju, och det fortsatte ju för mig med, så där var det ingen skillnad. För de kvinnorna som jag lyckades få kontakt med, de skötte det alltid på ett diskret och snyggt sätt, så det var liksom aldrig att det var massa med spring i trappuppgångar. Det var inte såna saker. Jag kände aldrig någon oro för att här springer det 200 kunder om dagen. De hade vissa stamkunder och det sköttes mycket snyggt.” – Torkild 64 år.

En deltagare i studien hade aldrig köpt sexuella tjänster i Sverige och ytterligare två köpte i främsta hand utomlands. Den person som aldrig köpte sexuella tjänster i Sverige undvek detta just för att det var olagligt. Han var också bosatt i ett annat land än Sverige, vilket medförde att han också främst köpte sexuella tjänster i det land han var bosatt i och där det också var lagligt. Denna person brukade även besöka parkklubbar eller sexklubbar tillsammans med sin fru, något som de heller aldrig gjorde i Sverige. Detta på grund av risken för att bli igenkänd eller att råka stöta på någon som de kände från något annat sammanhang.

”Som när jag är här i Sverige så händer det aldrig. Dels så är det ju inte okej och dels så skulle jag inte utsätta mig för de riskerna heller, här i Sverige. Utan det blir i så fall när man är i Tyskland eller i, ja det kan vara precis var som.” – Paul 48 år.

I detta avsnitt blir det tydligt hur informanterna har olika förhållningssätt till och därmed olika strategier för att hantera att det de gör är en kriminaliserad handling. Det kan handla om att parera på så sätt att enbart köpa sexuella tjänster i länder där det är lagligt, men det kan även handla om mer pragmatiska strategier i de enskilda fallen. Det blir även tydligt att dessa försiktighetsåtgärder fyller en dubbel funktion, både i förhållande till partnern och till polisen. Informanternas förhållningssätt och strategier kan också ses som sammanhängande med på vilket sätt de köper sexuella tjänster. De som kanske inte känner att lagstiftningen har påverkat dem i någon större utsträckning men som ändå har strategier för att skydda sin identitet är samma personer som i *Att köpa pizza* och som gärna köper av olika personer och som inte eftersöker intimitet och närhet utan omväxling och sexuella möten med olika personer. Detta sätt att köpa sexuella tjänster kan ses som en form där tillit och förtroende mellan den som köper och den som säljer inte upplevs vara så stor. Något som skiljer sig från

de två som i *Emotionella investeringar* köper av samma personer och som uttrycker att de inte blivit påverkade av lagstiftningen då de litar på den de köper av och har ett förtroende för henne. Det verkar som att närheten och intimiteten som de söker också medför ett ökat förtroende och tillit till den som säljer sexuella tjänster¹⁹.

Informanternas åsikter om den svenska lagstiftningen kring köp av sexuella tjänster kan inte ställas utanför deras politiska ideologier och värderingar i stort, och en av dem är också tydlig med att definiera sig som liberal. Med förbehåll för informanternas politiska åsikter i stort och att det kan finnas ett intresse av att försvara att de köper sexuella tjänster, kan det också ses som ett uttryck för en ökad individualisering i samhället. Med detta följer ett ökat ansvar på individen att fatta självständiga rationella val, och att också ha en förväntning på andra människor att fatta medvetna rationella val. Bakgrunden till den svenska lagstiftningen när det gäller förbud av köp av sexuell tjänst grundar sig på helt andra politiska och ideologiska grunder än individualism och liberalism. Den individualism och liberalism som kan ses framträda i några av informanternas syn på den svenska lagstiftningen är något som inte ligger i linje med den kollektiva feministiska ideologi som den svenska lagstiftningen när det gäller köp av sexuella tjänster till viss del grundar sig på (Beck & Beck-Gernsheim 2002; Proposition 1997/98:55). Frågan är också hur benägna informanterna är att förändra sina handlingsmönster på grund av en lagstiftning som antingen strider emot deras egna värderingar eller som upplevs som konstig och svår att förstå.

6.5.2. Moral och värderingar

Under intervjuerna framkom det resonemang som var sammanhängande med den moral och de gränsdragningar som flertalet av informanterna förhöll sig till. Det kunde handla om att inte köpa sexuella tjänster av någon som kom från östeuropeiska länder, att undvika att köpa från unga personer eller personer som upplevdes ha ett missbruk eller där en tredje part misstänktes vara inblandad. Ingen av informanterna köpte sexuella tjänster i gatumiljö utan nästan uteslutande via olika hemsidor och forum. Några lade också ner en hel del tid på att göra research kring de som annonserade innan de tog kontakt. Det de tittade efter var då hur länge personen varit aktiv på sidan, hur gammal hon verkade vara och om hon annonserade på flera olika sidor. Detta för att skapa sig en uppfattning om henne som person och hennes

¹⁹ Detta hade varit intressant att undersöka i relation till benägenheten att praktisera säkert sex. Något som inte föll inom ramen för denna studie.

livssituation och huruvida att sälja sexuella tjänster var ett mer eller mindre frivilligt val eller om det verkade vara hennes enda val eller att någon annan förmådde henne att annonsera.

”Det har ju hänt vid något tillfälle att jag har, liksom, backat ur och sagt att, nej det här känns inte okej /.../ en magkänsla, magkänslan när jag träffade tjejen. Det kändes inte som att hon hade några alternativ och då är jag inte intresserad. För då är återigen det här med medvetna val. Jag tror ganska starkt på att folk gör medvetna val och får ta ansvar för de medvetna val man gör. Jag gör det som köpare och jag förutsätter att de tjejer jag träffar också har tänkt igenom sina val.” – Johan 41 år.

De anledningar som personerna i studien uppgav till varför de var selektiva kring vilka de köpte av och gjorde denna typ av efterforskningar kring ålder och frivillighet handlade om flera olika saker. Dels handlade det om en moralisk ståndpunkt att inte vilja befatta sig med eller gynna den typ av verksamhet som de beskrev som trafficking, hallickverksamhet eller organiserad brottslighet. Dels handlade det om en önskan om att köpen av sexuella tjänster i den möjligaste mån skulle vara frivilliga och grundas på medvetna val från säljarens sida och att det skulle vara så ömsesidigt som möjligt. Men det handlade också om en rädsla eller oro för att bli tagen av polisen och att det var en form av försiktighetsåtgärd att undvika de säljare eller annonser som verkade vara organiserade eller där det handlade om utländska kvinnor. Detta då de hade en uppfattning om att det var en större risk att polisen hade span på dessa kvinnor och att det därmed fanns en större risk för att bli tagen av polisen om de köpte sexuella tjänster hos någon av dessa.

”Nej men alltså man, jag tycker ändå man får en, man får redan vid annonsen en känsla för vad det är för person bakom. Alltså jag har inte träffat utländska tjejer mer än vid något tillfälle och skulle känna mig synnerligen obekvämt om det skulle visa sig att det var något, liksom traffickingupplägg eller någon hallickverksamhet eller något sånt här va.” – Johan 41 år.

”Och sen det här med trafficking, jag vill över huvud taget inte vara med om något sånt. Jag har varit medlem i det här Plan²⁰ i många år just för flickors hjälp. Alltså jag är noga med det, det får inte finnas något tvång, det får inte finnas någon, vill jag inte ha någon missbrukande kvinna, förstår du? Det är, jag var noga, jag har alltid varit noga med det. Jag vill inte, och det är för min integritet och sen så kan jag inte med den här förnedringen som blir, eller tvånget som blir för någon. Det vill jag inte delta i över huvudet taget.” – Torkild 64 år.

20 En internationell barnrättsorganisation som verkar för barns utveckling genom bl. a. välgörenhet. Se www.plansverige.org.

Flera av informanterna hade också utvecklat en moral eller egen gränsdragning när det gällde att köpa sexuella tjänster i relation till sin partner. Detta kunde handla om att de hade gjort någon form av avvägning och kommit fram till att de ansåg det värt risken att åka fast eller bli avslöjad för partnern. Somliga menade att sex mot ersättning var ett i sammanhanget säkrare och tryggare sätt att ha sex med någon annan än sin partner, jämfört med att exempelvis internetdejta, ragga på krogen eller ha en älskarinna. Detta då ramarna från början var tydliga och att det därmed minimerade risken att det skulle avslöjas eller utvecklas till något annat än en rent sexuell relation. Några av informanterna uppgav också att de levde hektiska liv, både yrkesmässigt och familjemässigt, och att köpa sexuella tjänster var ett enkelt och tidseffektivt sätt att ha sexuellt umgänge med någon annan än sin partner.

”Nu när man har liksom klivit över gränsen och hamnat i den här otrohetsbranschen, om man säger, då är det rätt så tryggt och köpa istället för att dejta (skratt). För att det finns ju en massa svårigheter med dejting då, om man inte vill, om den ena parten inte vill någonting annat än, egentligen bara ha sex, och den andra, ja, och oavsett vilket så kanske man får känslor för varandra och då blir det ju helt plötsligt knepigt.” – Jörgen 43 år.

”Nej men det är klart att jag, det är klart att jag är medveten om att jag är otrogen och att jag gör någonting som i relation till henne inte är okej. Samtidigt så är mitt behov av den kravlösheten, motiverar det sveket.” – Johan 41 år.

De olika moraliska avvägningar som informanterna gör, både i relation till de dem köper av och till sin partner, kan ses som ett sätt att navigera i den ökade individualisering som skapats i ett postmodernt samhälle. Ansvar på den enskilde individen att fatta rationella och individuella beslut finns, enligt detta synsätt, hos oss alla. Det är dock något som kan anses bli ännu mer tydligt när den egna moralen och värderingarna som besluten grundas på står i konflikt med normen och det kollektiva perspektivet att se på exempelvis sex mot ersättning (Beck & Beck-Gernsheim 2002). Detta kan även ses i relation till det som nämndes i ett tidigare avsnitt, nämligen synen på sig själv som en ansvarfull och medveten konsument. Som konsument gör informanterna avvägningar kring vem de köper av och hur det kommer sig att den personen säljer. Något som, med utgångspunkt i Baumans (2003) sätt att se på relationer och konsumtion, kan jämföras med när vi väljer om vi köper rättvisemärkta bananer eller ägg från lyckliga, frigående höns. Detta är något som även Jahnsen (2012) fann i sin studie och där hon menar att det inte är någon större skillnad mellan hur personer köper sexuella tjänster och hur andra varor i samhället konsumeras. Några köper de billigaste förbrukningsvarorna

medan andra lägger ner tid och energi på att undersöka hur produktionsprocessen har gått till och vilken miljöpåverkan varan har. Denna konsumtionsmedvetenhet kan också tolkas som ett sätt att som konsument signalera att man är en moralisk person som har tänkt igenom sina konsumtionsval. Detta kan även ses i relation till den omvandling där individen blir viktigare än kollektivet och där det individuella behovet eller den individuella önskan går före den kollektiva eller relationella. Sett utifrån ett annat perspektiv kan det även tolkas som ett sätt för individerna att genom att skapa egna moraliska regler så motarbetas den dissonans som skapas mellan det egna agerandet och den monogama normen (Giddens 1992; Anderson 2012).

6.5.3. Föreställningar om de som säljer sexuella tjänster

En del av informanterna hade reflekterat mycket över fenomenet och hade klara åsikter och tankar i frågan. Flera av dem hade också en önskan om att föra fram en annan bild av personer som köper sexuella tjänster och att de såg sitt deltagande i studien som ett sätt att bidra till en mer nyanserad bild av fenomenet sex mot ersättning. De politiska åsikter som kom fram i intervjuerna handlade mycket om en liberal människosyn och att sex mot ersättning borde vara ett fritt val och ett självständigt beslut mellan två vuxna människor. Detta var också något som återspeglades i den syn flera av dem hade på de som de köpte sexuella tjänster av. På samma sätt som de själva fattade självständiga, medvetna val ville de att de som dem köpte sexuella tjänster av också skulle göra det. Detta lyfte dessa personer i relation till att det finns svårigheter med att prata om sex mot ersättning som ett homogent fenomen då motiven både till att köpa och sälja sexuella tjänster kan skifta stort.

”Det är, jag tror liksom att det finns flera kategorier av tjejer som säljer sex. Jag tror det är väldigt farligt att dra alla över en kam. Alltså det är självklart så att det finns tjejer som finansierar missbruk. Det finns tjejer som tvingas, och sen så finns det, tror jag, kategorin med tjejer som ser prostitutionen som ett sätt att skapa sig lite, både spänning kanske i tillvaron och ett ekonomiskt utbyte. Som skiljer på det helt enkelt. Och jag vill ju absolut vara och köpa sex av personer som vet vad de gör och som har gjort medvetna val. Det är väldigt viktigt.” – Johan 41 år.

Denna differentiering hängde även samman med att vilja köpa sexuella tjänster av de som gjort medvetna val och att undvika dem som inte valt det själv. Flera av informanterna pratade om svårigheterna med sex mot ersättning då det finns fall där människor far illa och blir tvingade samt när det finns en tredje part inblandad. De informanter som resonerade kring

detta menade att denna typ av sex mot ersättning borde vara förbjuden, så som koppleri och människohandel, men att det finns andra former som inte borde vara det.

”Och litegrann också där att, om det nu är så, vilket jag, min uppfattning är att det finns olika kategorier och olika motiv till att prostituera sig, ja men då måste man också titta på, alltså då kan man inte dra alla prostituerade över en kam, och man kan heller inte dra på med ett batteri av åtgärder emot prostitution som gäller för alla. Därför att motiven är olika.” – Johan 41 år.

De personer som såg att köpa sexuella tjänster som en krydda eller spänning i tillvaron upplevde också i vissa fall att de kvinnor de köpte av såg det som detta. Som tidigare nämnts var det viktigt för dessa personer att köpa sexuella tjänster av någon som hade möjlighet och förmåga att fatta ett beslut om att sälja sexuella tjänster eller inte och att de också upplevde att de som de köpte av gjorde det som ett extra tillskott i kassan eller en extra spänning i tillvaron.

”Helt klart en ekonomisk vinning, givetvis. Att, kanske finansiera en livsstil som man inte har råd med genom jobbet. Ett par tjejer som jag har träffat några gånger har jobbat inom sjukvården eller hemtjänsten. Och mitt intryck som jag har fått när man har sett lägenheter och så vidare är att de, jag tror säkerligen att deras liv skulle gå runt även utan att sälja sex men, vill man, att konsumtionen som de vill ha kräver att de drar in mer pengar.” – Johan 41 år.

De moraliska värderingar och gränsdragningar, samt de resonemang kring de som de köper sexuella tjänster av som informanterna delgav mig kan ses som en form av positionering och ett avståndstagande från den stigmatiserade bilden av ”sexköparen” och den ”prostituerade”. Istället framträder en ansvarsfull och rationell person som köper sexuella tjänster av vuxna rationella kvinnor som fattat självständiga beslut och där det i varierande grad finns ett ekonomiskt och i vissa fall relationellt utbyte. Detta är något som också Jahnsen (2012) skönjde i sitt material och där de problematiska sidorna av sex mot ersättning, så som våld, tvång, utnyttjande och människohandel är något som erkänns att det finns, men som personerna tar avstånd ifrån och distanserar sig ifrån (Jahnsen 2012). Det visar också på hur informanterna på samma sätt som de tänker att det finns stora variationer och nyanser mellan de som köper sexuella tjänster, så finns det också det bland personer som säljer sexuella tjänster. Utifrån deras berättelser blir det också tydligt att genom upplevelser och erfarenheter i möten med personer som säljer sexuella tjänster så kommer de främst i kontakt med personer som de upplever har gjort självständiga val. Personer som säljer sex som en

extrainkomst eller extra tillskott i kassan och inte som det enda alternativet för att överleva eller för att de blir tvingade.

7. Slutdiskussion

Sex mot ersättning är ett komplext och mångfacetterat fenomen och så även för de som lever i en parrelation och köper sexuella tjänster. För informanterna i denna studie visar det sig att när det gäller att köpa sexuella tjänster handlar det för somliga om ett sökande efter intimitet och närhet och för andra om enbart en sexuell aktivitet. Det som för några handlar om en spänning och krydda i vardagen, handlar för andra om ett missnöje med någon del av sitt liv. Beroende på vilken funktion köpen av sexuella tjänster har för personerna organiserar, planerar och genomför de sina köp på olika sätt. Hur personens relation och liv i övrigt ser ut och vilka konsekvenser ett eventuellt avslöjande kan få spelar även roll för vilka risker de är villiga eller beredda att ta. Detta får också påverkan på hur personerna hanterar och förhåller sig till lagen, men även hur de moraliskt resonerar och vilka egna värderingar de har och följer. Denna studie och ovan nämnda faktorer, har visat att det finns en individuell korrelation mellan hur informanterna navigerar och förhåller sig till de olika aspekterna kring sex mot ersättning. Detta ska dock inte misstolkas för att vara ett kausalt samband, vilket det inte finns några belegg för i denna studie. Det sätt varpå informanterna skapar förståelse och mening för sina egna handlingsmönster kan ses som ett pussel där många olika aspekter på individuell, relationell och normativ nivå påverkar och har en inverkan.

Det finns ett antal aspekter som informanterna i denna studie förhåller sig till och som påverkar deras handlingsmönster och den mening köpen av sexuella tjänster får. Informanterna navigerar i ett pussel både på en individuell och relationell nivå, men också i förhållande till normer och kulturella föreställningar i samhället. Beroende av detta skapas olika mening och handlingsmönster. Sett utifrån de teoretiska perspektiv som inbegriper konsumtion kan informanternas handlingsmönster ses som en aspekt av kommodifiering i ett nutida samhälle. Det som för någon handlar om att köpa till sig närhet och intimitet, handlar för en annan om att köpa sig en stund av kravlöshet. Till skillnad från många andra former av konsumtion är köp av sexuella tjänster en ifrågasatt form av konsumtion och den stämpel informanterna får genom att köpa sexuella tjänster är också något de ständigt behöver förhålla sig till. Genom denna studie har det blivit tydligt att informanterna hanterar detta på olika sätt

och navigerar i detta pussel av aspekter att förhålla sig till på sina egna sätt. För någon verkar det kräva mest energi att förhålla sig till sitt handlingsmönster på en individuell nivå, medan det för någon annan finns ett större fokus på den relationella nivån. För andra är fokus främst på en normativ nivå och hur personerna skapar mening och förståelse för sitt handlande i relation till normer kring köp av sexuella tjänster och monogami i samhället.

Utifrån empirin och analysen har det också blivit tydligt att det går att anlägga olika modernitetsteoretiska perspektiv på materialet och därmed belysa och tolka det utifrån olika vinklar. Det som å ena sidan kan ses som en form av avgränsad äkthet och det Bernstein (2007) hävdar om vikten av autenticitet och sociala rum, kan å andra sidan också ses som en form av köp av varor och tjänster där emotioner och närhet är helt frånvarande (Bernstein 2007; Bauman 2003). Detta kan tolkas som att det finns något motsägelsefullt i fenomenet och informanternas berättelser. Det behöver nödvändigtvis inte vara så utan det visar snarare på hur olika delar eller lager av fenomenet kan ses utifrån olika perspektiv beroende på vilka glasögon som används. Det kan också tolkas som att skillnaden mellan kommersiell och privat sexualitet snarare är ett kontinuum än en binär uppdelning. Utifrån det modernitetsteoretiska ramverk som denna uppsats har analyserats utifrån kan detta ses som ett uttryck för den osäkerhet och otrygghet som skapas i ett individualistiskt konsumtionssamhälle och där informanterna hela tiden navigerar och lotsar sig fram i denna värld. Detta på samma sätt som människor i allmänhet kan tänkas göra när det gäller olika aspekter av vårt samhälle och våra liv. Samtidigt kan den utveckling och acceleration när det gäller fokus på konsumtion även leda till opposition och en längtan efter det genuina och autentiska. I denna studie syns detta både när det gäller längtan efter intimitet och närhet, men också när det gäller en informants längtan efter att vara hel och öppen som person. Detta kan ses i relation till andra delar av samhället och människors ökade intresse för det ”genuina” och saker som anses vara naturliga och komma från jorden. Exempel på detta är intresset för yoga och meditation, gårdsbutiker och raw food, men även teknikfria dagar eller shoppingfria år. Alla dessa exempel kan ses som försök till att motarbeta eller bryta sig ur konsumtionskarusellen, med det ironiska att det ofta görs genom en annan form av konsumtion. Informanternas olika sätt att skapa mening i sina handlingsmönster kan ses som ett sätt att försöka bryta sig ur eller göra motstånd mot denna konsumtion, men också som ett sätt att följa med strömmen och leva i det konsumtionssamhälle de faktiskt lever i.

Genom att anlägga en modernitetsteoretisk ansats i denna studie har jag försökt tolka och förstå informanternas handlingsmönster och den egna förståelsen och meningsskapandet

utifrån en annan vinkel än den som ofta anläggs när det gäller forskning kring personer som köper sexuella tjänster. Detta är ett sätt att söka förståelse för människors handlande och meningsskapande på en individuell och relationell nivå. Detta har i studien även kopplats till strukturella faktorer när det gäller kommodifiering och kommersialisering i moderna samhällen. I analysen har det även visats på hur dessa tre nivåer samexisterar och hur strukturer formar och påverkar människors relationella och individuella handlingsmönster. Detta är en möjlig ansats och tolkningsram för att närma sig fältet sex mot ersättning. Hade andra teoretiska perspektiv anlagts på materialet hade andra frågor lyfts fram och diskuterats i materialet. Genom att exempelvis tillämpa ett genusperspektiv hade andra frågor fått ta plats i insamling, bearbetning och analys av materialet. Denna studie grundar sig på en poststrukturalistisk forskningsansats där olika fenomen ses som lokala berättelser och skapar olika tolkningar och bilder av verkligheten. För framtida forskning hade det varit av intresse att belysa dessa olika lokala berättelser, men även hur de skapas i en kontext och hur en viss berättelse får tolkningsföreträde och ses som en sanning i ett specifikt sammanhang eller samhälle.

Utifrån den tolkningsram och det modernitetsteoretiska perspektiv som denna studie växt fram kring, hade det varit intressant att vidare studera hur relationen mellan sex mot ersättning och parrelationer tolkas, skapar mening och vilken förståelse människor har för detta, utifrån de normer och strukturella föreställningar som finns kring sex mot ersättning och monogami. Exempelvis hade det varit av intresse att studera de aktuella forskningsfrågorna i relation till de som lever tillsammans med någon som köper sexuella tjänster. Hur dessa personer skapar förståelse för sin partners handlingsmönster och parrelationen de lever i hade varit ett synnerligen intressant fokus för framtida forskning.

8. Referenser

Allwood, Carl Martin (2004). Perspektiv på den kvalitativa idétraditionen I *Perspektiv på kvalitativ metod*. Under redaktion av; Allwood, Carl Martin. Studentlitteratur, Lund.

Alvesson, Mats & Sköldbberg, Kaj (2008). *Tolkning och reflektion – Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Studentlitteratur, Lund.

Alvesson, Mats (2011). *Intervjuer – genomförande, tolkning och reflexivitet*. Liber AB, Malmö.

Ambjörnsson, Fanny (2006). *Vad är queer?* Bokförlaget Natur och Kultur, Stockholm.

Anderson, Eric (2012). *The Monogamy Gap: Men, love, and the Reality of Cheating*. Oxford University Press, New York.

Bauman, Zygmunt (2003). *Liquid Love*. Polity Press, Cambridge.

Beck, Ulrich & Beck-Gernsheim, Elisabeth (2002). *Individualization – Institutionalized Individualism and its Social and Political Consequences*. Sage Publications, London.

Bernstein, Elisabeth (2007). *Temporarily yours*. The University of Chicago Press, Chicago.

Bourdieu, Pierre (1984). *Distinction: a social critique of the judgement of taste*. Harvard University Press, Cambridge.

Bourdieu, Pierre (1999). *Praktiskt förnuft: bidrag till en handlingsteori*. Daidalos, Uddevalla.

Brents, Barbara G & Sanders, Teela (2010). *Mainstreaming the Sex Industry: Economic Inclusion and Social Ambivalence*. *Journal of Law and Society*, 37(1): 40-60.

Brottsbalk (1962:700).

Connell, Raewyn (2005). *Masculinities*. Second Edition. Polity Press, Cambridge.

Constable, Nicole (2009). *The Commodification of Intimacy: Marriage, Sex, and Reproductive Labor*. *Annual Review of Anthropology*, 38:49-64.

Dodillet, Susanne (2009). *Är sex ett arbete? svensk och tysk prostitutionspolitik sedan 1970-talet*. Vertigo, Stockholm.

Ekis Ekman, Kajsa (2010). *Varat och varan: prostitution, surrogatmödraskap och den delade människan*. Leopard, Stockholm.

Eliasson, Rosmari (1995). *Forskningsetik och perspektivval*. Studentlitteratur, Lund.

Erikson, Josefina (2011). *Strider om mening - En dynamisk frameanalys av den svenska sexköpslagen*. Acta Universitatis Upsaliensis, Uppsala.

Farley, Melissa (2005). *Prostitution Harms Women Even If Indoors: Reply to Weitzer*. *Violence Against Women*, 11(7): 950-964

Giddens, Anthony (1992). *The Transformation of Intimacy – Sexuality, Love and Eroticism in Modern Societies*. Polity Press, Cambridge.

Giddens, Anthony (1997). *Modernitet och självidentitet – Självet och samhället i den senmoderna epoken*. Bokförlaget Daidalos AB, Göteborg.

Hochschild, Arlie Russell (2012a). *The outsourced self – Intimate Life in Market Times*. Metropolitan Books, New York.

Hochschild, Arlie Russell (2012b). *Managed Heart : Commercialization of Human Feeling, Updated with a New Preface*, Third Edition. University of California Press, Berkely & Los Angeles.

Hoffman, Elisabeth (2007). *Open-ended interviews, power and emotional labour*. *Journal of Contemporary Ethnography*, 36 (3): 318-346.

Holmström, Charlotta (2008). Prostitution och människohandel för sexuella ändamål i Sverige; omfattning, förekomst och kunskapsproduktion I *Prostitution i Norden - Forskningsrapport*. Under redaktion av; Holmström, Charlotta & Skilbrei, May-Len. Nordiska Ministerrådet, Köpenhamn.

Hulusjö, Anna (2013). *The Multiplicities of Prostitution Experience – Narratives about power and resistance*. Malmö University, Malmö.

Häggström-Nordin, Elisabet (2009). Ungdomars sexualvanor I *Ungdomar, sexualitet och relationer*. Under redaktion av; Magnusson, Chris & Häggström-Nordin, Elisabet. Studentlitteratur, Lund.

Jahnsen, Synnøve (2012). På nett med menn som kjøper sex: Analyse av diskusjonsforumet på www.sexhandel.no I *Prostitution i Norden - Forskningsrapport*. Under redaktion av; Holmström, Charlotta & Skilbrei, May-Len. Nordiska Ministerrådet, Köpenhamn.

Kousmanen, Jari (2008). Tio år med lagen. Om förhållningsätt till och erfarenheter av prostitution i Sverige I *Prostitution i Norden - Forskningsrapport*. Under redaktion av; Holmström, Charlotta & Skilbrei, May-Len. Nordiska Ministerrådet, Köpenhamn.

Kuosmanen, Jari (2011). *Attitudes and perceptions about legislation prohibiting the purchase of sexual services in Sweden*. *European Journal of Social Work*, 14 (2): 247-263.

Kulick, Don (2005). 400 000 perversa svenskar I *Queersverige*. Under redaktion av; Kulick, Don. Natur och Kultur, Stockholm.

Kvale, Steinar (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur, Lund.

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur, Lund.

Lever, Janet & Dolnick, Deanne (2010). Call Girls and Street Prostitutes: Selling Sex and Intimacy I *Sex for Sale: Prostitution, Pornography, and the Sex Industry*, Second Edition. Under redaktion av; Weitzer, Ronald. Routledge, New York.

Lyotard, Jean-François (1999). *The Postmodern Condition: A Report on Knowledge*. University of Minnesota Press, Minneapolis.

Magne Holme, Idar & Krohn Solvang, Bernt (1997). *Forskningsmetodik: om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Studentlitteratur, Lund.

Marx, Karl (1997). *Kapitalet – Kritik av den politiska ekonomin. Första Boken – Kapitalets produktionsprocess*. Femte upplagan. Arkiv Zenit Förlag, Lund.

May, Tim (2013). *Samhällsvetenskaplig forskning*. Studentlitteratur, Lund.

Milrod, Christine & Weitzer, Ronald (2012). *The Intimacy Prism: Emotion Management among the Clients of Escorts*. *Men and Masculinities*, 15(5): 447-467.

- Monto, Martin (2010). Prostitutes' Customers: Motives and Misconceptions I *Sex for Sale: Prostitution, Pornography, and the Sex Industry*, Second Edition. Under redaktion av; Weitzer, Ronald. Routledge, New York.
- Månsson, Sven-Axel & Linders, Annulla (1984). *Sexualitet utan ansikte – könsköparna*. Carlsson & Jönsson Bokförlag AB, Stockholm.
- Månsson, Sven-Axel (1996). Den köpta sexualiteten I *Sex i Sverige – om sexuallivet i Sverige 1996*. Under redaktion av; Lewin, Bo. Folkhälsoinstitutet. Stockholm.
- Månsson, Sven-Axel & Söderlind, Peder (2004). *Sexindustrin på nätet: aktörer, innehåll, relationer och ekonomiska flöden*. Égalité, Stockholm.
- O'Connell Davidson, Julia (1998). *Power, Prostitution, and Freedom*. University of Michigan Press, Ann Arbor.
- Plummer, Kenneth (1995). *Telling sexual stories: power, change and social worlds*. Routledge, New York.
- Proposition (1997/98:55). *Kvinnofrid*. Regeringen, Stockholm.
- Proposition (2009/10:152). *Förstärkt straffrättsligt skydd mot människohandel*. Regeringen, Stockholm.
- Robson, Colin (2011). *Real World Research*. Third Edition. John Wiley & Sons Ltd, West Sussex.
- Rubin, Gayle (1984). Thinking Sex: Notes for a Radical Theory of the Politics of Sexuality I *Pleasure and Danger: Exploring Female Sexuality*. Under redaktion av; Vance, Carole S. Pandora, London.
- Sandell, Göran, Pettersson, Elisabeth, Larsson, Janne & Kuosmanen, Jari (1996). *Könsköparna – varför går män till prostituerade?* Natur och Kultur, Stockholm.
- Sanders, Teela. (2008). *Male Sexual Scripts: Intimacy, Sexuality, and Pleasure in the Purchase of Commercial Sex*. *Sociology*, 42(3):400-417.
- Sanders, Teela (2013). *Paying for pleasure: Men Who Buy Sex*. Routledge, Taylor & Francis Group, New York.

Scaramuzzino, Gabriella (2014). *Sexsäljares och sexköpares kollektiva handlande på internet: en svensk "fuckförening"?* Linnaeus University Press, Växjö.

Skilbrei, May-Len & Holmström, Charlotta (2011). *Is There a Nordic Prostitution Regime?* *Crime and Justice* 40(1): 479-517.

Skilbrei, May-Len & Holmström, Charlotta (2013). *Prostitution Policy in The Nordic Region – Ambiguous Sympathies*. Ashgate Publishing Limited, Farnham.

Socialstyrelsen (2004). *Kännedom om prostitution 2003*. Socialstyrelsen, 2004-131-20, Stockholm.

Socialstyrelsen (2007). *Kännedom om prostitution 2007*. Socialstyrelsen, 2007-131-48, Stockholm.

SOU (2010:49). *Förbud mot köp av sexuell tjänst: en utvärdering 1999–2008. Betänkande av Utredningen om utvärdering av förbudet mot köp av sexuell tjänst*. Fritzes, Stockholm.

Starrin, Bengt (1994). Om distinktionen kvalitativ – kvantitativ i social forskning I *Kvalitativ metod och vetenskapsteori*. Under redaktion av; Starrin, Bengt & Svensson, Per-Gunnar. Studentlitteratur, Lund.

Starrin, Bengt & Renck, Barbro (1996). Den kvalitativa intervjun I *Kvalitativa studier i teori och praktik*. Under redaktion av; Svensson, Per-Gunnar & Starrin, Bengt. Studentlitteratur, Lund.

Summers, John, H. (2008). *Politics of Truth: Selected Writings of C. Wright Mills*. Oxford University Press, New York.

Svanström, Yvonne (2004). Criminalising the john – a Swedish gender model? I *The Politics of Prostitution – Women's Movements, Democratic States and the Globalisation of Sex Commerce*. Under redaktion av; Outshoorn, Joyce. Cambridge University Press, Cambridge.

Svenska Akademien (2006). *Svenska Akademiens ordlista över svenska språket*. Nordstedts Akademiska Förlag, Stockholm.

Thomassen, Magdalene (2007). *Vetenskap, kunskap och praxis*. Gleerups Utbildning AB, Malmö.

Thomsson, Heléne (2010). *Reflexiva intervjuer*. Studentlitteratur, Lund.

Weitzer, Ronald (2005). *New Directions in research on prostitution*. *Crime, Law and Social Change*, 43:211-235.

Weitzer, Ronald (2009). *Sociology of Sex Work*. *Annual Review of Sociology*, 35:213–34.

Weitzer, Ronald (2014). *Researching Prostitution and Sex Trafficking Comparatively*. *Sexuality Research and Social Policy*, DOI 10.1007/s13178-014-0168-3.

Zelizer, Viviana A. (2005). *The Purchase of Intimacy*. Princeton University Press, Princeton.

Östergren, Petra (2006). *Porr, horor och feminister*. Natur och Kultur, Stockholm.

Bilaga 1

Delta i studie?

Just nu genomförs en studie som en del av masterprogrammet i sexologi på Malmö Högskola. Syftet med studien är att undersöka hur personer som köper sex och som lever i en parrelation har det i vardagen; hur man planerar, organiserar och genomför sina sexköp i relation till andra delar av vardagslivet. Köper du sex, lever i en parrelation och är intresserad av att delta i studien? Du kommer vara fullständigt anonym. Hör av dig vid intresse och för mer information.

[mailadress]

Information om studien

Mitt namn är Ylva Grönvall och jag skriver en masteruppsats som en del av masterprogrammet i sexologi vid Malmö Högskola. Detta är ett program på avancerad nivå efter avslutad grundutbildning, i mitt fall socionomutbildning.

Mitt forskningsprojekt består i att undersöka hur personer som köper sex och som lever i en parrelation planerar, organiserar och genomför sina sexköp samt om och i så fall hur detta påverkar parrelationen på olika sätt. Jag är intresserad av att veta hur du har det i vardagen och hur du pusslar ihop olika delar av ditt liv.

För att undersöka detta är jag intresserad av att intervjua personer som köper sex och som lever i en parrelation. Intervjun kan ske antingen via telefon, skype eller ett personligt möte och kommer ta ungefär 1-1,5 timme. Allt material kommer att behandlas på ett sätt som medför att alla medverkande förblir anonyma samt att det inte går att utläsa vem du är eller någon information som kan kopplas till dig. Du kan när som helst under studiens gång ändra dig och avbryta din medverkan om du så vill. Allt material kommer förstöras när studien är publicerad och du kommer även att få tillgång till den om du så önskar.

Härmed tillfrågas Du om deltagande i studien

Med vänliga hälsningar Ylva Grönvall

Bilaga 2

Information och bakgrundsfrågor

Information om mig, studien, proceduren, inspelning och anonymitet.

Valfritt att svara på frågorna och vill du inte svara på någon fråga så gör inte det.

Ålder, civilstånd, barn, arbetssituation, boende.

Sexköpshistorik – hur många gånger, hur ofta, genom vilket forum (gatan, internet, klubbar eller annat) av samma person eller olika. Några speciella preferenser?

Vardag och sexköp

Kan du beskriva hur en vanlig vecka ser ut för dig?

Hur brukar det...

Hur gör du då...

Brukar det vara samma eller skiljer det sig åt?

Berätta mer... detaljer...

Hur brukar det se ut när du köper sex?

Kan du berätta mer?

Hur gör du då?

När, hur, var? Detaljer...

Kan du beskriva hur du går till väga?

Planering, spontant. Alltid samma eller skiftar det?

Brukar det se ungefär lika ut eller skiljer sig gångerna åt?

På vilket sätt?

Hur kan situationen uppstå?

Berätta mer...

Kan du berätta om första gången du köpte sex?

Hur det gick till när du började köpa sex?

Vad tror du det var som gjorde att du sen fortsatte att köpa sex?

Vad skulle du säga är den främsta anledningen till att du köper sex idag?

Om personen köpt under lång tid – Kan du se några skillnader i hur du köper sex nu jämfört med tidigare?

Innan och efter lagen

Innan och efter internet

Hur mycket pengar lägger du ungefär på det?

Kan du berätta hur det ser ut?

Relationen, partnern och familjen

Du lever i en relation, kan du berätta lite hur du tänker kring det?

Finns det några skillnader i hur du köper sex beroende på om du är i en relation eller om du är singel?

Vet din partner eller någon annan i din närhet om att du köper sex?

Om ja – hur ser din partner på att du gör det? hur går det till?

Om nej – hur fungerar det?

Praktiskt

Känslomässigt

Intellektuellt

Tänker du att din relation eller relationen till partnern påverkas på något sätt av att du köper sex?

Hur då?

Hur ser ekonomin ut i er relation? Gemensam/skild ekonomi.

Kan du berätta mer om hur det fungerar?

Övrigt

Något annat som du skulle vilja berätta om?